

Universitätsbibliothek Wuppertal

Davidis Ruhnkenii Opuscula Varii Argumenti, Oratoria, Historica, Critica

Ruhnken, David

Lugduni Batavorum, 1823

Disputatio prior de Galla Placidia Augusta

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1660](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1660)

DISPUTATIO PRIOR

DE

GALLA PLACIDIA AUGUSTA,

quam, praeside

J. D. RITTERO, V. Cl.,

d. Decembris MDCCXLIII in
Academia Wittenbergensi
publice sustinuit

DAVID RUHNKENIUS,

Auctor.

I.

Si, quanta industria Olympiodorus Gallae Placidiae nomen scriptis commendavit suis, tanta et ipse nostrorum temporum desiderio asservatus fuisset: nos quidem, periculum scribendi cum maxime facturi, cujusvis potius Augustae, quam hujus memoriam nobis replicandam putaremus. Quae enim, inde excerpta, Photius ad posteritatem transmisit, quamquam sunt ejusmodi, ut pro mancis haberi mutilisque possint: tamen satis illustre inde capimus documentum, nec plenius quidquam Olympiodori libro illam aetatem tulisse, nec ipso homine quemquam historiae omnis peritiorem. Ac fuit sane Placidia longe dignissima, ad quam ornandam studium operamque suam conferret. Si enim indolem feminae intuearis,

A

tan-

tantis tamque eximiis ornamentis eluxit, quanta vel unquam in sexum elegantiore[m] cecidisse accepimus: Sin vitam denique ipsam, tot quasi procellis fuit saepenumero agitata, ut vel inprimis posteris, si qui futuri sunt, commemoranda videatur. Huic certe Roma, quod referat, habet. Nam nisi illa ferocem Ataulphi contumacemque animum quasi condimento quodam humanitatis mitigasset, iste profecto illam omnium gentium terrarumque arcem, liberalius opinione Alarico tractatam, novo furoris genere quatefecisset. Quam quidem laudem nisi quis tam singularem judicet, nihil ut ea possit fingi divinius, nec iste iniquus esset rerum existimator. Quare nos gratiam non inituros nullam speramus, si, quae veteres scriptores de Galla Placidia jejune, adde et confuse, transdiderunt, ea nos paulo uberius concinniusque exponemus.

I I.

Atque ut hinc nostra proficiscatur disputatio, Galla Placidia ab Theodosio M. e Galla, posteriore (a) ejus

(a) Auctor *Chronici Paschalis* p. 243. ed. Venet. inter *Scriptores Rer. Byzant.* Gallam priorem, posteriorem Flaccillam, Theodosii uxorem, turbato ordine, fuisse putat: Θεοδοσίος ὁ Αὐγουστος ἔσχε πρῶτην γυναῖκα πρὸ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ Γάλλαν, τὴν θυγατέρα Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ μεγάλου. Ἐκ ταύτης ἔσχε θυγατέρα ὀνόμαζον τῆ μητρὶ Γάλλαν τὴν καὶ Πλακιδίαν. *Theodosius Aug. primam uxorem habuit ante Imperium Gallam, Valentiniani M. filiam, cet.* Sed hunc

ejus uxore, suscepta debet videri. Cujus quidem rei testes haud scio, an quisquam Theophane, Philostorgio, Prospero Aquitano, Marcellino, Idatio, Orosio desideret locupletiores (b)? Certe minime

errorem Carolus du Fresnius, quo Gallia vix tulit in horum temporum caligine sagacitorem, animadversionibus, quas subtextuit, scienter castigavit. Quo minus vero res in ullam amplius disceptationem cadat, Socrates et Marcellinus intercedunt. Prior quidem *Histor. Ecclesiast. lib. IV. c. 31.* haec habet de Theodosii liberis e Flaccilla susceptis: Ἀρκάδιον γὰρ καὶ Ὀνώριον ἐκ Πλακιδίλλης ἔσχεν τῆς προτέρας γυναικὸς. *Arcadium siquidem et Honorium Flaccilla priore conjuge procreaverat.* Posterior vero ad A. C. 386. *Galla*, inquit, *Theodosii regis altera uxor his Coss. Constantinopolim venit.* His addatur Zonaras *Annal. Tom. II. p. 35. ed. Paris. et p. 27. ed. Venet.*

(b) Theophanes in *Chronographia* p. 38. ed. Venet. Ὀδωνλεντινιανὸς ἔσχε θυγατέρας τρεῖς, Ἰουστάν, Γράταν, Γάλλαν, ἣν καὶ ἔγνημεν ὁ μέγας Θεοδοσίος κατὰ δευτέρον γάμον, ἐξ ἧς ἐτέχθη αὐτῷ ἡ Πλακιδία. *Valentinianus habuit tres filias, Iustam, Gratam, Gallam, quam Theodosius post secundas nuptias in matrimonium duxit, ex qua ei nata est Placidia.* Philostorgius *Histor. Ecclesiast. Lib. X. p. 535. ed. Cantabrig. Guilielmi Reading.* Ἐκ Γάλλας τῆ Θεοδοσίᾳ καὶ ἡ θυγάτηρ Πλακιδία τίκτεται. *Theodosio e Galla, filia Placidia nascitur.* Paullus Orosius *Lib. VII. c. 40.* Chronologi vero, quos laudavimus, omnes, Scaligeri Thesauro temporum continentur. Hujus igitur rei cum tam frequens sit apud scriptores memoria, mirum profecto tibi videatur, Marschalcum Thurium in summo versari errore potuisse. Namque in *Annalibus Herulorum Lib. III. c. 36.* Placidiana e Vandalorum sanguine putat esse oriundam.

omnium Cedrenus (c) qui nescio quae de filia Gratiani somniat, nos ire in alia omnia jubebit. Excusantibus vero nobis pleraque ejus aetatis monumenta, ne annus quidem, nedum mensis diesve, quo lucem illa aspexerit, deprehensus fuit. Itaque res ad conjecturam redit. Quae si cui parum arriserit, suo quemque sensu abundare patiemur. Ac nobis quidem non inepte videmur Placidiae incunabulis A. C. 388 vel 389 assignare. Cum enim Flaccilla, prior Theodosii uxor, jam A. C. 385 vita decesserit, teste Chronici Paschalis Auctore (d); Theodosius vero A. C. 387 Thessalonicae Gallam (e), Iustinae filiam, vitae

(c) Cedrenus *Hist. Compend.* p. 327. *ed. Paris. et p. 258. ed. Venet. inter Scriptores Rer. Byzant.* de diviso imperio inter Arcadium Honoriumque disserens, sequentia refert: Ἀρμάδιον μὲν τὸν πρεσβύτερον τῆς ἑξῆς, Ὀνώριον δὲ τῶν Ἑσπερίων σὺν Πλακιδίᾳ καταλείψας. Καὶ ὁ μὲν Ὀνώριος ἔσχε τὰ βασίλεια εἰς Ῥάβενναν, Πλακιδία δὲ ἡ θυγάτηρ Γρατιανοῦ ἐν τῇ Ῥώμῃ. *Arcadium Seniore Orienti, Honorium vero Occidenti cum Placidia relinquens. Et Honorius Ravennae regiam sibi constituit, Placidia vero Gratiani filia Romae.*

(d) P. 305. *edit. Paris. et p. 243. edit. Venet.* Videatur praeterea Antonius Pagius in Critica ad Baronii Annales ad A. C. 385. n. 5. Carol. du Fresne in *Famil. Byzantin.* p. 69. 70. *ed. Paris. et p. 58. ed. Venet.*

(e) Theodosius A. C. 387. Thessalonicam iter instituit, idque ad Valentianum, qui huc Maximi tyranni truculentia fuerat compulsus. Eodem anno cum Galla nuptias celebravit, uti ex Zosimi L. IV. c. 44. probat Caesar Baronius in *Annal. ad h. a. et Ant. Pagius in Critica ad A. C. 385. n. 6.*

vitae sibi thalamicque sociam adjunxerit: non est, quod ortum Placidiae in hos incidisse annos, dubitemus, praesertim cum scitissimae virginis amplexus recentem Theodosio vigorem inspirasse censendus sit (f). Est denique verosimile Placidiam non Constantinopoli, sed Romae Mediolanive editam in lucem fuisse, si qua fides est (g) Chronici Paschalis Auctori tribuenda.

III.

(f) Zosimus l. c. ὡς δὲ πλέον ἐπεσμούχετο τῇ τῆς κόρης ἐπιθυμίᾳ, τὴν Ἰουστίναν μετελθὼν ἤπει τὴν θυγατέρα πρὸς γάμον κ. τ. λ. Cum autem puellae desiderio magis indies ureretur, conventa Iustina, filiam ejus in matrimonium sibi dari petit. cet.

(g) Theodosius A. C. 388. quam maximis poterat itineribus, in Italiam contendit, Maximum tyrannum, qui et hoc ipso anno capite plectebatur, bello persecuturus. Cum igitur se ipse exercitui per Pannoniam Noricumque eunti ducem praeberet, Valentinianum Iustinamque et Gallam uxorem, navibus Romam transportari jussit. Zosimus Lib. IV. c. 45. Ἰουστίναν μὲν οὖν ἔμα τῷ παιδί καὶ τῇ θυγατρὶ ναύσιν ἐμβαλὼν, καὶ τοῖς ἀσφαλῶς παραπέμπουσι παραδοῦς, εἰς τὴν Ῥώμην ἐξέπεμπεν. Iustinam quidem cum filio et filia navibus impositam: et tuto deducturis traditam, Romam ablegat. Theodosius vero A. C. 389. in Italia consedit, actoque Romae triumpho, in civitate Occidentis principe, per tres menses sibi commorandum putavit, uti liquet ex Legibus Codic. Theodosiani ibidem promulgatis. Chronicon Histor. Codic. Theodosiani, et Anton. Pagius in Critica ad h. a. Roma relicta, Mediolanum adiit, ibidemque sequentibus annis 390 et 391 res Italiae ordinavit. Sed neque hic sibi diutius permanendum ratus, Concordiam Vincentiam transit, ex Italiaque, ubi tantum non per triennium constiterat, Constantinopolim

III.

De Patre Placidiae, Theodosio M. eo minus, aliquid dicere, consentaneum videtur, quo illustrior est pervagatorque nominis fama, quam sibi peperit tot tamque ferocibus populis debellandis. De Galla vero, matre, quod rarius ejus memoriam recoluerunt eruditi, strictim nobis erit cursimque agendum. Atque illa quidem patre usa est Valentiniano Magno, matre Iustina, altera (h) Valentiniani uxore. Sed

Iu-

pervenit; Socrates *Lib. V. c. 18.* et Marcellinus in *Chronico. Chronicon Cod. Theodos.* et Ant. Pagius in *Critica ad h. a.* Ergo hoc tempore, quo Theodosius in Italia versabatur, lucem Placidia videtur aspexisse, praesertim cum Auctor *Chronici Paschalis* disertis verbis referat, Placidiam cum patre Theodosio esse Constantinopolim profectam; p. 304. ed. Paris. et p. 243. ed. Venet. Ἐκ ταύτης Γάλλας ἔσχε θυγατέρα ἐμάνυμον τῇ μητρὶ Γάλλαν, τὴν καὶ Πλακιδίαν. Εἰσελθοῦσα ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς Θεοδοσίου, κτίζει τοῦ ὀνόου τὴν Πλακιδίαν. Ex hac Galla filiam suscepit matri cognominem Gallam, quae Placidia appellata est. Illa vero Constantinopolim cum patre profecta, domum Placidia dictam condidit. Ex quibus intelligi potest, quam alienus a vero fuerit Marcellinus, qui in *Chronico suo A. C. 386.* Gallam, Theodosii alteram uxorem, his *Coss. Constantinopolim* venisse scribit. Eo enim anno Galla nondum in Theodosii manus convenerat, sed Italiae finibus adhuc continebatur. Consule *Chronicon Cod. Theodos.*

(h) Socrates *Histor. Ecclesiast. Lib. IV. c. 31.* Ὁ δὲ Φλαυτιανὸς ἄγεται τὴν Ἰουστίναν, ἀφ' ἧς αὐτῷ γίνεται Φλαυτιανῶς τε ὁ ἕως, καὶ θυγατέρας τρεῖς, Ἰουστα,

Γά-

Iustina omnium fere vapulat sermone. Nam quicquid dixerat Arius, concluderatque contortius, tam pugnantiter sibi tamque praefracite defendendum existimavit, ut cum optimus quisque, tum Ambrosius maxime, plurimum inde ceperit detrimenti (i). Jam vero tam-

Γράτα, Γάλλα. Ἐν αἱ μὲν δύο παρθενοῦσαι διατέλειαν. Γάλλαν δὲ ὕστερον βασιλεὺς ἔγαμε Θεοδοσίος ὁ μέγας, ἡ δὲ ἦς αὐτῷ Πλακιδία θυγάτηρ ἐγένετο. *Valentinianus vero Iustinam duxit uxorem, ex qua Valentinianum Iuniores suscepit, tresque praeterca filias, Iustam, Gratam, Gallam. Quarum priores quidem duae in virginitatis proposito perseverarunt: Galla vero Imperatrix Theodosio M. postmodum nupta est, ex qua ille Placidiam filiam sustulit. Idem asserunt Philostorgius Lib. X. p. 535. ed. Reading. Theophanes in Chronographia p. 48. ed. Paris. et p. 38. ed. Venet. Zonaras Annal. Tomo II. p. 30. ed. Paris. et p. 23. ed. Venet. Paullus Diaconus Lib. XII. p. 83. Iornandes de regnorum successione p. 238. Tom. I. Scriptorum Rer. Italic. Muratorii.*

(i) De Iustinae in Catholicos odio affatim testantur *L. ult. Codic. Theodos. de fide Catholica*, qua Arianis peraeque ac Catholicis ecclesias adeundi potestas conceditur, idque auctoritate Valentiniani filii Aug. et *L. 1. Cod. eodem, de his, qui super religione contendunt*, qua Catholici, si quid adversus Arianos tentaverint, crimen capitale admisisse viderentur. Unus Ambrosius, qua erat animi sanctitate, nefariis Iustinae conatibus, quo modo cunque potuit, obviam ivit. Cui rei sunt indicio *ejus epistolae XIII. et XIV. ed. Paris. an. 1614. itemque Oratio ad populum Mediolanensem de Basilicis non tradendis*, habita, Tom. V. oper. ed. cit. p. 97. Hinc Iustina in eo A. C. 385. et 386. persequendo non minimam se consecuturam sperabat commoditatem. Socrates

tametsi facile largimur, Gallam perinde ac Valentinianum ejusdem opinionis errorem lacte paene materno suxisse: tamen nobis, non ex Philostorgio, uti du Fresnio placuit (*k*), sed aliunde hujus rei notitia erit arcessenda. Etenim ille Jacobi Gothofredi, summi hominis, versionem ducem secutus, sensum e Philostorgio elicit, a graeca quidem oratione quam maxime alienum (*l*). Quamquam igitur ex hoc Phi-

10.

Histor. Ecclesiast. Lib. VI. c. 11. Sozomenus *Lib. VII. c. 13.* Theodoretus *Lib. V. c. 13.* Rufinus *Lib. II. c. 15.* Caesar Baronius in *Annal. Ecclesiast. ad A. C. 385. et 386.* Anton. Pagius in *Critica ad Annales Baronii ann. cit.* Iacobus Gothofredus in *Commentario ad laudatam Leg. ult. et in Chronico Hist. Cod. Theodos. ad A. C. 386.* Henricus Valesius in *notis ad Sozomenum.*

(*k*) In Famil. Byzantin. p. 57. ed. Venetae.

(*l*) Si ipse du Fresnius, qua erat mirifica harum literarum intelligentia, animum ad vim potestatemque Pronominis Demonstrativi pariter ac Relativi advertisset, haud dubie sententiam suam a Gothofredi sejungendam putasset. Quo autem haec controversia dirimi facilius queat, age, locum e Philostorgii *Historia Ecclesiastica Lib. X. p. 335. ed. Reading,* subtexamus, Θεοδοσίος Γάλλαν ἄγειται γυναῖκα, ἀδελφὴν μὲν τοῦ νεωτέρου Οὐαλεντινιανῶ τοῦ βασιλέως, θυγατέρα δὲ τοῦ μεγάλου, ἣν αὐτῷ Ἰουστίνα ἐγένετο· Αὐτὴ δὲ τὰ Ἀρείου ἔστεργεν· ἐξ αὐτῆς δὲ τῷ Θεοδοσίῳ, καὶ ἡ θυγάτηρ Πλακιδία τίκτεται. Haec Gothofredus ita latine reddidit: *Theodosius Gallam uxorem duxit, sororem quidem Valentiniani Junioris, Imperatoris, filiam autem Senioris, quam ei Iustina ediderat. Ea vero Ariana erat, et ex ea nata est Theodosio filia Placidia.* Quam quidem versionem quo minus ego veram sinceramque iudicem, tria potissimum intercedunt.

Ac

Iostorgii loco effici nihil conflarique potest, quod vel ullo modo ad dñ Fresnii sententiam stabiliendam pertineret; at videmur tamen nobis aliunde collegisse, Gallam de matre sua exitiales Arii imbibisse opiniones. Quod quidem argumentum eo prolixius indicandum arbitramur, quo magis ingenue Jacobus Gothofredus nihil quicquam de Gallae erga Arium studio, a Philostorgio si discederet, se reperiisse confiteatur (m). Exstat quidam Gregorii (n) Baetici,

Eli-

Ac primum quidem Pronomen Demonstrativum αὐτή ob stare videtur, quod certe proximum quidque, sc. Iustinam, designat. Deinde Pronomen Relativum αὐτῆς, quod sane ad remotius, sc. Gallam, referri debet. Depique Particula δὲ satis luculento argumento est, alterum orationis membrum ad Iustinam, ad Gallam alterum pertinere. Pulcrius horum verborum vim calluit is, qui nihil ferme ignoravit, Henricus Valesius, apud quem Gothofredum, miror, hunc errorem impune tulisse. Solet enim, quavis data occasione, Gothofredum rodere, graecaeque linguae inscitiam ei exprobrare. Sed haec labes Valesio cum plerisque ordinis sui communis est, quam jam nihil moramur. Versio vero, quam dedit emendatorem, haec est: *Theodosius uxorem duxit Gallam, Sororem quidem Valentini Iunioris, filiam vero M. Valentini et Iustinae Aug. Porro haec Iustina Arianam haeresin sequebatur. Ex Galla Theodosius filiam suscepit nomine Placidiam,*

(m) In *Dissertatione ad Lib. X. c. 7.* quam Philostorgio suo cum pluribus aliis refertisque varia eruditione adjecit.

(n) Gregorii liber Gallae Placidiae nomen prae se fert. Verum recte scienterque fecit Caesar Baropius in *Annalibus Ecclesiast.* ad *A. C. 388. n. 100.* quod Placidiae nomen, tan-

Eliberitani Episcopi, de Trinitate libellus, augusto Gallae nomini inscriptus. Cujus praefatio, quae attente cogitateque legatur, digna mihi vel imprimis visa est. Nam, ei si fidem habeas, Galla et literarum commercia cum familiae Arianae principibus instituit, et quaestiones, quibus Catholica religio labefactari putabatur, accepit, et ad Gregorium, quem diximus, transmisit, quin etiam ab eodem, tanquam Arianae disciplinae infesto, *Librum de Trinitate* flagitavit. Gregorius vero indigne ferens, Augustae animum opinionum perversitate magis ac magis cor-

rum-
quam ab aliquo historiae ignaro additum, hinc facessere jussit. Sumas enim, Gallam Placidiam jam tum, cum librum ederet Gregorius, lucem aspexisse. At sedit tamen adhuc in matris gremio, appetitque mammas. Neque enim opus erat Placidiae ejusmodi doctrina, quippe, quae sub faustis ecclesiae Catholicae penetralibus enutrita, suum in religionem animum clarissimis documentis voluit esse testatorem. Gallam vero, haeresi Ariana valere jussa, ad Catholicos transiisse, et initum cum Theodosio matrimonium, et commemorabilis Suidae locus voce *Θυαλεντινιανδς* haud obscure significare videntur. Namque hic Theodosii verba recitantur, quibus Valentinianum, a matre depravatum, in viam reducere est conatus. Si igitur tantam curam Valentiniani habuit, quantam, ut uxorem ad frugem perduceret, adhibuisse putabis? Sed hic velim consulatur Zonaras in *Annal. Tomo II. p. 34. ed. Reg. et p. 27. edit. Venet.* et *Commentarius ad L. 15. Codic. Theodos. de haereticis*. Enimvero aut plane commutatus animus Gallae est, postquam in manus Principis religiosi convenit, aut forte invita et cum dolore dissimulavit errorem.

rumpi, librum, quem poposcerat, ejus nomini inscripsit, in eoque uberius expromsit illa, quibus ista sententiarum labes penitus deleri posse videbatur (o).
Cum

(o) Marcellinus in *Chronico ad A. C. 390*, Galla, inquit, *Theodosii uxor ab Arcadio privigno suo ejecta est*. Quem si auctorem probamus, statuendum nobis profecto erit, Gallam, prius Theodosio, iter Constantinopolim instituisse, siquidem ipse anno demum 391. (ut patet ex dictis not. d. §. II.) urbem ingressus est. Verum cum Auctor *Chronici Paschalis*, Placidiam, filiam, cum patre Theodosio Constantinopolim profectam esse diserte testetur, nec credibile sit, matrem filiolum lactentem apud Theodosium, plurimis gravibusque distentum negotiis, in Italia reliquisse: ea, quae Marcellinus narrat, ad annum forte 394. referenda putamus, quo quidem Theodosius adversus Eugenium contendit, Arcadioque Aug. Orientem tradidit administrandum. Neque vero Marcellinus per haec tempora in Chronologia accuratus est, neque ipse Arcadius, praesente gravissimo patre, tantum facinus admisisse existimari debet, praesertim cum ita pater conjugem in oculis ferret, ut signa doloris ex ejus morte percepti et vultu ostenderit et collacrymatione. Huc pertinent illa Zosimi *Lib. IV. c. 57.* Ἦν δὲ αὐτῷ πρὸς τὴν ἔξοδον ἐπειγομένη, συμβέβηκε Γάλλαν τὴν Γαμητὴν ἐν ταῖς ᾧδῶσιν αὐταῖς τελευτῆσαι σὺν τῷ βρέφει καὶ τὸν βίον ἀποβεμένην. Ταύτην μὲν σὺν κατὰ τὸν Ὀμηρικὸν νόμον ὁ βασιλεὺς ἐκ' ἡματι δακρύσας, κ. τ. λ. Cum jam ad profectio-
nem properaret, conjugem ipsius Gallam parturientem mori contigit, infantis onere cum vita deposito. Huic Homericum more diurnis Imperator persolutis lacrymis, cet. Quamvis vero causam simultatum, quae Gallae cum Arcadio interces-
sere, tacuerit ille Marcellinus, rem quasi aliud agendo expo-
nens; non tamen de nihilo extitisse videntur, cum novercae

Cum igitur Gallae haeresis tam claris luceat signis, nihil nos dubitationis habere amplius debemus. Sed satis de sectae studio. Attingamus cetera, quae digna nobis memoratu in ejus vita videbuntur.

I V.

Ac primum quidem, qua ratione ab Theodosio in matrimonium assumpta sit, brevibus erit explicandum. Flagrabant illa tempora bellorum incendiis, Maximo tyranno A. C. 387 Italiam vi impressioneque eversuro, nec mater Gallae, Iustina, tanti exers periculi poterat esse, propterea, quod huic flammæ suo in Arium studio materiam subministrasse videbatur (p). Cum igitur, quo se verteret, plane

in palatii luce amplius versari nefas fuerit. Si conjecturae locus est, Gallam, crediderim, Theodosio absente, quod hucdum dissimulaverat, Arianismi virus evomuisse, sicque probum Arcadii animum non mediocriter irritasse. Confirmant sane hanc conjecturam, quotquot res a Theodosio gestas literis tradidere. Nam priorem Theodosii conjugem, Flaccillam, dici vix potest, quantopere laudibus extollant, cum contra ea de Gallae in religionem studio, velut e compacto, sileant. Quin Auctor *Chronici Paschalis* p. 243. ed. Venet. et p. 305. ed. Paris. Flaccillam orthodoxam Gallae opponit: *Theodosius Aug. conjugem habuit Gallam, cet. Habuit et alteram conjugem Flaccillam orthodoxam, cet.* Sed satis conjecturarum.

(p) Maximus tyrannus literas dedit ad Valentinianum, matris amentia ad turbendam ecclesiam Catholicam concitatum, in quibus illum admonitum voluit, ut vim ecclesiis inferre

nesciret, fugam tandem in Illyricum Thessalonicamque capessit, *Valentiniano Aug. III. et Eutropio Coss. A. C. 387.* datisque Constantinopolim literis, summis a Theodosio precibus contendit, ne se de regio gradu depulsam destitueret, caedemque Gratiani, a quo adeptus fuerat imperium, relinqueret inultam. Atque ut nihil, quod ad Theodosii animum sibi conciliandum pertineret, reliqui fecisse videretur, Gallam (q) filiam, secum Thessalonicam adduxit, bellam

ferre desisteret, Italiamque omnem et venerabilem Romanis suis ecclesiis, suis sacerdotibus redderet. Has literas Caesar Baronius in *Annal. ad A. C. 387. n. 33. ex Tomo I. epist. Romanorum Pontificum* foras dedit. Theodoretus *Lib. V. c. 14.* Ἐπέστειλε δὲ τῷ Οὐαλεντινιανῷ (ὁ Μάξιμος) τὸν κατὰ τῆς εὐσεβείας πόλεμον καταλῦσαι παρεγγυῶν, καὶ παραινῶν μὴ προσέθαι τὴν πατρῴαν εὐσεβείαν· προστέθεικε δὲ καὶ τοῦ πολέμου τὴν ἀπειλὴν, εἰ μὴ πείθοιτο. Καὶ μέντοι καὶ τὸ ἔργον τοῖς λόγοις ἐπέθεικε· τὴν γὰρ στρατιὰν ἀγείρας, ἐπὶ τὴν Μεδιόλανον ἄρμησεν, ἕνθα ἐκεῖνος διήγευ. *Scriptis igitur literas ad Valentinianum (Maximus,) quibus eum hortabatur, ut pietati bellum inferre desisteret, monebatque, ne paternam religionem proderet. Adjecit etiam minas belli, nisi Valentinianus morem gereret: statimque verba factis confirmavit. Collectis enim copiis, Mediolanum versus contendit, in qua tum (Valentinianus) degebat.*

(q) Zosimus *Lib. IV. c. 44.* Τὴν κόρην ὀδυρομένην ἐδείκνυ, καὶ τὴν ἐαυτῆς ἀποκλαίουσαν τύχην. Τούτων ἀκούσας ὁ Θεοδόσιος, καὶ ἅμα τῇ θέᾳ τοῦ τῆς κόρης κάλλους ἁλοῦς, παρέφαινε μὲν καὶ τῷ βλέμματι τὴν ἐπὶ τῷ κάλλει τῆς κόρης πληγὴν - - ὡς δὲ πλέον ἐπεσμύχето τῇ τῆς κόρης ἐπιθυμίᾳ, τὴν Ἰουστίναν μετελθὼν, ἤγει τὴν θυγατέρα πρὸς γά-

Iam quidem virginem, leporibusque affluentem, quin plenae maturitatis et gestientium ad virum dissuaviandum annorum. Namque Iustina pulcre, si Zosimo credas, intellexit, quantopere Theodosius puellas paulo venustiores adamaret. Dedit igitur ipse Iustinae precibus locum, eodemque anno 387 Constanti-nopoli relicta, Thessalonicam cursum suum direxit. Hic cum impetum Maximi tyranni reprimere stude-ret, accidit, ut Iustina una cum Galla eum conve-niret. Neque consilium male successit. Nam simul ac Theodosius puellam, ubertim lacrymas profun-dentem, genibusque advolutam suis, intuebatur, adeo mirifica scitissimae virginis venustate exarsit, ut continuo consilium iniret, latis matri suppetiis, filiam secum matrimonio jungendi. Annus tum erat, ex quo de vita abierat Flaccilla (r). Ex hac igitur Gal-

γάρμον. κ. τ. λ. (Iustina) puellam illacrymantem et for-tunam suam deplorantem ei commonstrat. His Theodosius au-ditis, simulque puellae pulchritudinis intuitu captus, etiam vultu acceptum e puellae forma vulnus satis ille quidem pró-debat. - - - Quum autem puellae desiderio magis in dies ure-retur, conventa Iustina, filiam ejus in matrimonium sibi dari petit, cet.

(r) Flaccilla Arcadio Aug. I. et Bautoe Coss. A. C. 385. fato functa est, uti supra me docere memini. Graeci mirum quantum in ejus nomine scribendo discrepant. Modo enim Πλακίλλαν, modo Φλακίλλαν dicunt, imo Socrates Lib. IV. c. 31. Πλακίδην, et Philostorgius Lib. X. c. 7. Πλακίδιαν appellant. Petrus Lambecius Tomo II. Bibliothecae Caesar. p. 586. Placillae nomen tuetur. Sed cum in Numis apud Carol. du Fresnium in Familiis Byzantinis p. 48. ed. Venet. Acl,

Galla Theodosius, uti jam supra diximus, Gallam Placidiam creavit. Utrum vero simultates, quas cum Arcadio gessit, mortem ejus admaturaverint, nec ne? nobis quidem haud liquere, apertius fatemur. Illud certe constat, eam *Arcadio III. et Honorio II. Coss.* A. C. 394 inter puerperii dolores animam efflase.

Ael. Flaccilla. Aug. expressum legatur, facile est ad intelligendum, plerosque Graecorum $\tau\delta$ F. latinum in suum Π . mutasse. Itaque Auctor *Chronici Paschalis* his accuratius $\Phi\lambda\alpha\kappa\acute{\iota}\lambda\lambda\omega\nu$ scripsit, nec errat, dum Palatium ab Augusta Constantinopoli excitatum cum Auctore *descriptionis Urbis Constantinopolitanae*, $\Phi\lambda\alpha\mu\iota\lambda\lambda\iota\omega\nu$ appellat. Sed hic dignus est, qui in consilium adhibeatur, Carol. du Fresnius in *Constantinopol. Christiana Lib. II. c. 25.* Fuit Flaccilla Antonii, qui A. C. 382. in Oriente cum Syagrio consul prodiit, filia, uti ex Themistii *oratione*, quae inscribitur titulo *Gratianarum actionis, ob pacem consulatumque Antonii*, probant Henricus Valesius in *notis ad Sozomenum Lib. VII. c. 6.* et Anton. Pagius in *Critica in Annales Baronii ad A. C. 382.* quibus addi potest *Prosopographia Codic. Theodosiani*, voce *Antonius*. Theodosio vero quatuor liberi e Flaccilla nati sunt, *Arcadius* et *Honorius*, qui cum patre et post eum regnum tenuere; *Gratianus* item, qui etsi mature decessit, matri tamen superstes fuit; *Pulcheria* denique, quam ante matrem mors occupavit, uti patet ex *Orationibus Gregorii Nysseni in funere Flaccillae*, et *Ambrosii in funere Theodosii M. habitis*. Anton. Pagius in *Critica ad A. C. 385.* Quare nollem, Italorum facile eruditissimus, Henricus Norisius in *Addendis ad Historiam Pelagianam p. 2.* Arcadium et Honorium e Galla procreatos dixisset.

se (s). Sed ad Placidiam nostram, unde oratio ab-
erravit, revertamur.

V.

Theodosio Olybrio et Probino *VV. CC. A. C.* 395.
mortuo, divisoque inter Arcadium et Honorium im-
perio, Galla Placidia cum Honorio in Italiam ve-
nit (t), Mediolanique ad annum usque 402. *Arca-*
dio

(s) Baronius in *Annal. Ecclesiast. A. C.* 390. n. 75. Gal-
lam, refert A. C. 390. diem obiisse supremum, atque adeo
ab Arcadio sepultam fuisse, nec dubitat Marcellinum huic
sententiae patrónum dare. Verum in hoc annalium conditore
ne vestigium quidem hujus rei apparet. Id certe in dubium
vocari nequit, Gallam adhuc A. C. 392. quo Valentinianus
Aug. Arbogastis factione perit, vixisse. Zosimus enim *Lib.*
IV. c. 55. postquam de Valentiniani morte exposuit, in hunc
modum pergit: Τούτων τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ συναγγελθέν-
των, συνετάραξεν ἡ τούτου γαμετὴ Γάλλα τὰ βασίλεια,
τὸν ἀδελφὸν ὀλοφυρομένη. *His Theodosio Principi renuntiatis*
conjugæ ejus Galla, fratrem deplorans, aulam universam con-
turbat. Ac reddidit demum A. C. debitum naturæ, quo
Theodosius cum exercitu adversus Eugenium tyrannum ten-
debat, teste eodem Zosimo, loco jam supra laudato, *Lib. IV.*
c. 57. Ἦδη δὲ αὐτῷ πρὸς τὴν ἔξοδον ἐπειγομένῳ, συμβέβηκε
Γάλλαν τὴν γαμετὴν ἐν ταῖς ὀδῶσιν αὐταῖς τελευτῆσαι,
σὺν τῷ βρέφει καὶ τὸν βίον ἀποθεμένην. *Cum jam ad pro-*
fectionem properaret, contigit Gallam uxorem ejus parturien-
tem mori, infantis onere cum vita deposito.

(t) Cedrenus *Annal. p.* 327. *Ed. Paris. et p.* 258. *Ed.*
Venet. Καταλείψας τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, Ἀρκάδιον μὲν τὸν
πρεσ-

dio et Honorio V. Coss. permansit, quo frater Raven-
nae sedem constituit, uti legibus *Codicis Theodosia-*
ni (u) comprobatur. Placidia vero, Cedreno (x)
teste, Romae sibi lares figendos existimavit. Iam
quidem vita Gallae Placidiae per omnes fastos nobis
esset persequenda. At enim vero sive tenella aetate,
in qua nihil magnopere egit memoria digni, sive mo-
numentorum naufragio, quod vix tabulae quaedam
evasere, accidit, ut inde a primis ejus incunabulis
usque ad A. C. 400 *Stilichone et Aureliano Coss.* di-
cere vix quicquam habeamus. Hoc enim anno Eu-
cherius, filius Stilichonis, cum sibi nubilis esset vi-
sa, nuptias ejus ambivit. Neque ille, quem Stilicho
lau-

πρεσβύτερον τῆς ἐφύας, Ὀνώριον δὲ τῶν Ἑσπερίων σὺν Πλα-
κιδίᾳ. Duobus filiis relicto, quorum majorem Arcadium
Orienti praefecit, Honorium cum Placidia Occidenti. Jam
supra causam attigimus, quae quidem impedimento videtur
fuisse, quominus Placidia Constantinopoli apud Arcadium re-
linquereur. Ille enim novercam Gallam, e Palatio ejecerat,
cumque matre procul dubio filiam. Hinc cum Theodosius
iniqua valetudine conflictatus, in Italia de dividendo imperio
cogitaret, Placidiam cum Honorio ad se evocavit, voluitque
eam, tum octo fere natam annos, apud Honorium educari.

(u) Consule *Chronologiam Cod. Theodos. ab an. 395. ad*
an. 402. Claudianum in VI. *Honorii Cos. Ant. Pagium in*
Critica ad A. C. 402. n. 29.

(x) Cedrenus *p. cit.* Καὶ ὁ μὲν Ὀνώριος ἔσχε τὰ βασι-
λεια εἰς Ραβένναν, Πλακιδία δὲ ἡ θυγάτηρ Γρατιανοῦ (Legē
Theodosίου, ut supra emendavimus) ἐν τῇ Ρώμῃ. Ac Hono-
rius quidem Ravennae regiam suam constituit, Placidia au-
tem Gratiani (Theodosii) filia Romae.

laudum suarum praekonem invenit, Claudianus, hoc nosmet ignorare voluit. Namque *Libro II. de Laudibus Stilichonis v. 354 — 362* pleniore canit ore:

* * * *Venus hic invecta columbis,*
Tertia regali iungit connubia nexu,
Pennatique nurum circumstipantur amores,
Progenitam Augustis, Augustorumque sororem.
Eucherius timido jam flamea sublevat ore
Virginis: arridet lacto Thermantia fratri.
Nam domus haec utraque petit diademata sexu,
Reginasque parit, Reginarumque maritos.

Hos enim versus ad Placidiam pertinere, (y) patet cui-

(y) Eisdem versus laudavit, praecipuum illud Lipsiae suae ornamentum, Ioann. Iac. Mascovius in limato politoque opere *de Rebus Gestis Germanorum Part. I. p. 352.* Stilichonem vero A. C. 400, quo primum Consul prodiit, Eucherio nuptias conciliare voluisse, cogitur ex eodem *Claudianus ibid. v. 244.*

Cur nondum legitur fastis? Cur pagina tantum
Nescit adhuc nomen, quod jam numerare decebat.

quae quidem verba satis aperte primum Consulatum designant, *V. 190.* Poeta Stilichonem ob debellatum Gildonem laudibus ornat:

- - *Poeni cumulant laudes, quod rura tyranno*
Libera possideant.

Et *v. 258.* Roma, quam loquentem finxit, se jam superiore anno 399. Stilichonis Consulatum sperasse dicit:

univis paulo acutiori. Ac vidit hoc, qui vidit plurimum, Caspar Barthius, cujus in Claudianum annotationibus nihil nobis debet esse commendatius: Sed tantas has tamque molles cogitationes, quibus Eucherius spes alebat suas, tempestas de improvise exorta vehementer conturbavit. Cum enim Stilicho se familiamque suam dolo malo efferre altius auderet, mirandum in modum se suaque omnia perditum ivit. Igitur et ipse Eucherius, qui se in futuro Placidiae matrimonio magnifice circumspiciebat, tantum a nuptiis, quas appetierat, abfuit, ut potius Romae; paullo post Patris caedem, *Basso et Philippo Coss. A. C. 408.* obierit mortem, tam suo, quam patris; nefario conatu dignam (z). Atque hoc quidem tem-

po-

*Sperabam nullas irabeis, Gildone preempto,
Nasci posse moras.*

Gildo enim A. C. 398: interit. Confer *Chronicon Codic. Theodos.* ad h. a. et *Commentarium ad L. 7. de metatis.* Item (Idem) Poëta nuptiarum mentionem iniecit earum, quas Honorius cum Maria, Stilichonis filia, celebravit, quaeque in A. C. 398: incidunt, probante Caesare Baronio in *Annal. ad h. a. n. 37.* Ita enim v. 74. laudat Stilichonem,

*Hinc fuit, ut primos in conjuge disceret ignes
Ordinique virum non luxuriante juventa,
Sed cum lege tori, casto cum foedere vellet*

¶ 342. Mariae puerperium optat:

*Et sacri Mariae partus Lucina dolores
Solatur. Residet fulgente puerpera lecto.*

(*) *L. 22. Cod. Theodos. de bon. proscripser. Zosimus*

pore, quantum Placidia auctoritatis esset, illustratum est argumento. Nam cum Alaricus, Rex Gothorum, Serenae, Stilichonis conjugis accitu, Romam pervenisse crederetur, nec barbari hominis conatus facilius reprimi videretur posse, quam illa e medio sublata, a qua urbem sibi proditum iri sperabat: Senatus, Placidia in consilium adhibita, nihil prius faciendum putavit, quam ut Serenae gula laqueo frangeretur (a).

VI. *De Placidia*

et *de Serena*

et *de Stilichone*

et *de Alarico*

et *de Theodorico*

et *de Eurico*

et *de Totila*

et *de Godefrido*

et *de Sigeberto*

et *de Hildericis*

et *de Theodosio*

et *de Iacobis*

et *de Theodoris*

et *de Iacobis*

et *de Theodoris*

et *de Iacobis*

et *de Theodoris*

et *de Iacobis*

et *de Theodoris*

et *de Iacobis*

et *de Theodoris*

et *de Iacobis*

et *de Theodoris*

et *de Iacobis*

et *de Theodoris*

et *de Iacobis*

et *de Theodoris*

(a) Zosimus *Lib. V. c. 38.* Ἐδόκει τῆ γεροῦσιᾳ πάσῃ καὶ Πλακιδίᾳ, τῆ δημοκρατίᾳ (lege δημοκρατίᾳ, uti supra docuimus) τοῦ βασιλείως ἀδελφῆ, Σερήναν ἀναίρεθῆναι, τῶν περιεστώτων κακῶν ὄσων αἰτίαν. *Censuit Senatus universus et Placidia, Principis germana Soror, Serenam esse necandam, quae praesentium malorum auctor existeret.* Eadem plana refert Olympiodorus *p. 146.* Consuli praeterea meren-

VI.

Sed hae res, quae non nimis strenuo languorem attulissent, Alaricum mirifice acuerunt. Itaque tam acri

tur Carolus Sigonius *de Occidentali Imperio Lib. X. p. 175.*
 Tillemont *Histoire des Empereurs pag. 1218. Tom. V. et III.*
 Mascovius *in Rebus gestis Germanorum Part. I. p. 355.* Erat Serena Theodosii M. neptis ex fratre Honorio et in tantam se patrum benevolentiam blanditiis immerserat, ut in filiam ab eo adoptata, Stilichoni, Vandalo, in matrimonium daretur, eo certe consilio, ut homo ille, toga sagoque clarissimus, in cura Arcadii Honoriique aliquando suscipienda, uti propinquum decebat, integre incorrupteque versaretur. Videatur saepius laudatus Olympiodorus et Zosimus *l. c.* sed, age, iis, quae diximus, tabula genealogica lucem affundamus:

Theodosius, Comes.

sub Valentiniano M. de quo

Ammianus Marcellinus Lib.

XXVII. XXVIII. XXIX.

Theodosius, Aug.

Honorius

Arcadius, Honorius

Thermantia et Serena, Uxor nupsit Duci, Stilichonis

e Flaccilla

nobis qui

Galla Placidia

dem ignoto. Eucherius filius

e Galla.

Claudianus cum patre trucidatur. Ma-

de Laudidatur. Ma-

bus Serenae ria et Thermantia, quae

v. 184.

Honorio Aug.

nupsere. Maria mature, sed anno incerto obiit. Thermantia

acri Romam obsidione pressit, ut, quae antea tanquam victrix terrarum vigerat, jam huic barbaro tyranno *Honorio VIII. et Theodosia III. Coss. A. C. 409.* succumbere sit coacta. In qua quidem oppugnatione cum plurima sint commemoranda, tum illud non postremum, quod Alaricus Galliam Placidiam (b) obsidis loco secum reducendam putavit,

Sum.

post patris interneccionem Augustali depulsa solio, matrique remissa est. Zosimus L. V. c. 35. A. C. demum 315. esse desit, teste Chronic, Paschalis Auctore. Confer Ant. Pagi-um ad h. a. et du Fresnium in *Famil, Byzant. p. 60. 61. ed. Venet.* Serena etsi nihil monstri Zosimo *Lib. V. c. 38.* aluisse videtur, tamen poenas luisse meritissimas censet, propterea, quod Romam cum Theodosio ingressa, gentium profanarum religionem jocum fecisset risuinque, nec dubitasset, mundum Deae Rheae collo abreptum, suo circumjicere. Adjungit iste Deorum cultor; *ὑπέσχε δὲ τῇ ἀρχόνῃ τὸν τράχηλον, ὃ τὸν τῆς θεοῦ κέσμον ἔτυχε περιδείσα.* *Laqueo cervices illas praebuit elidendas, quibus Divae mundum inje-*

(b) Zosimus *Lib. VI. c. 12.* Καὶ ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελ-
Φῆ, Πλακιδία παρ' αὐτῆς, δμήρου μὲν τρόπον τινα τάξιν
ἐπέχουσα, πάσης δὲ ἀπολαύουσα τιμῆς καὶ βασιλικῆς βερα-
πειας. *Placidia quoque, Soror Imperatoris, cum Alarico
erat, vicem illa quidem obsidis modo quodam implens, ita
tamen, ut omni honore cultuque regio frueretur.* Olympio-
dorus p. 145. Paullus Orosius *Lib. VII. c. 40.* Socrates *Lib.
VII. c. 10.* Sozomenus *Lib. IX. c. 6.* Procopius *de Bello
Vandalico Lib. I. c. 2.* Iornandes *de Regnorum Succession,
p. 238. Tom. I. S. R. I.* Prosper Aquitanus, Idatius et Mar-
cellinus in *Chronicis.* Paullus Diaconus *Lib. XIII. p. 91. 92.*
Et Scriptores recentiores, Marianus Scotus in *Chronico apud*

Pj.

Sumpserat ille quidem magnos sibi spiritus, magnam arrogantiam, eratque omnino talis, qualem tam effrenatarum gentium ducem esse oportebat: at in Placidiae decore conservando tam caste est, tamque integre versatus, ut, vel moratarum reges nationum, exemplum inde capere posse viderentur. Theophanes quidem, Placidiam tum impuberem adhuc fuisse, dicit (c). Sed nos profecto non sumus ii, quibus haec persuadere posset. Ac primum quidem tempo-

Pistorium Nidanum Tom. I. p. 604. Gottfridus Viterbiensis in Chronico apud eundem Pistorium Tom. II. p. 277. Huldéricus Mutius in Chronico Germanico ibidem p. 641. Caesar Baronius in Annal. ad A. C. 410. quem urbis direptionem ad A. C. 410. referentem meliora edocuit Anton. Pagius in Critica ad an. eund. Adde Chronicon Hist. Codic. Theodos. Ceterum, quibus Roma artibus a Wisigothis capta sit, quasve conditiones Honorius accipere coactus, latius referre, nihil ad hunc locum, et, si ad hunc locum, nihil ad institutum nostrum.

(c) Theophanes in *Chronographia* p. 65. ed. Paris. et p. 52. ed. Venet. ὁ Ἀλάρικος πάντα τὰ χρήματα τοῦ παλατίου λαβὼν, καὶ τὴν ἀδελφὴν Ὀνωρίου ἀπὸ πατρὸς Πλακιδίαν μικρὰν οὖσαν παρβένον, πρὸς τὸ οἰκεῖτον ἔθνος ἀπήλασε εἰς τὰς Γαλλίας. Alaricus direpta tota Palatii suppellectile et Placidia Honorii ex patre sorore, virgine impubere, ad proprios Lares et gentem in Gallias recessit. Sed quanto errore Theophanes in personis, locisque et temporibus definiendis non raro ducatur, demonstrarunt in animadversionibus suis reconditae viri doctrinae, Iacobus Goar et Franciscus Combesisius. Eodem, quo Theophanes, errore et Ioannes Malala lapsus est *Chronograph. Part. II. p. 18. ed. Venet.*

rum rationibus sententiae distrahuntur. Nam Placidia, calculum si accuratius subducas, annos jam tum compleverat viginti, idoneaque multo ante A. C. 400 fuerat Eucherio visa, quam in matrimonium peteret ambitiose. Denique vel hoc omnes Theophanis narrationi nervos elidit, quod Senatus Romanus in occidenda Serena nihil ante admisit, quam cuncta Placidia rata habuisset; nisi quis amplissimum ordinem tam parum sibi arbitretur constitisse, ut ab impubere adeo puella, nec dum iudicii intelligentis, consilium petendum fuisset.

V. I. I.

Alarius igitur, Roma relicta, per Campaniam Bruttiosque transit, utque Ataulphus, affinis suus, animum ad Placidiam ducendam appelleret, sua auctoritate perfecit (d). Dum vero hic, quid ageret, deliberaret, Varano Cos. A. C. 410. (e) morte im-

(d) Marcellinus in *Chronico*: Alarius Placidiam Ataulpho propinquo suo tradidit uxorem, Paul. Orosius *Lib. VII. c. 40.* Iornandes *de Rebus Geticis c. XXXI.* et, qui hunc totidem fere verbis exscripsit, Paulus Diaconus *Lib. XIII. p. 92. Tom. I. Scriptor. Rer. Italic. Muratorii* ipsum Ataulphum Placidiam Romae cepisse tradunt. Cum vero satis in-er omnes constet, Ataulphum demum, post Romam oppugnatam, suas copias cum Alarici conjunxisse, nihil his Triumviris potest esse incertius. Interim Iornandes alio *Libro de Regnorum Success. p. 238.* adeo non sibi constat, ut tradat consentientia cum narratione Marcellini.

(e) Sunt, qui Alarici mortem perperam cum Baronio in

natura omnia sunt disturbata. Gothi vero, comitiis suffi-
 ciendo regi habitis, cui Alarici partes deferrent, digniorem Ataulpho invenerunt (f) neminem. Qui quidem, uti Placidia maxime et formae et ingenii cultu commendabatur, ita cupidissime sibi illam despondebat. Hoc loco non alienum videtur, quanta vis providentiae divinae sit, docere. Nam nisi Placidiae blandimenta ad Ataulphi ingenium preces efficacissimae fuissent, ille Romam, mitius habitam ab Alarico, incredibili quadam defendae urbis libidine incensus, funditus eversum ivisset. Jam profecto in eo erat, ut e Calabria Romam versus contenderet, eamque oppugnatam non, ut Alaricus, rursus relinqueret, sed captam perpetuo occuparet (g). At

Pla-

Annal. ad A. C. 411. referunt. Sed Isidorus in *Chronico* prodit, Alaricum vicesimo octavo anno regni et anno Imperii Honorii sexto decimo mortuum esse, quod sane tempus incidit in A. C. 410. Anton. Pagius in *Critica ad A. C. 411. n. 2.*

(f) Sozomenus *Lib. IX. c. 8.* Philostorgius *Lib. XII. n. 4. p. 545. ed. Reading.* Olympiodorus *p. 146. ed. Venet.*

(g) Orosius *Lib. VII. c. 43.* Ataulphus, cum esset animo, viribus, ingenioque nimius, referre solitus est, se inprimis ardentem inhiasse, ut oblitterato Romano nomine, Romanum omne solum, Gothorum imperium et faceret et vocaret, essetque Gothia, quod Romania fuisset, fieretque nunc Ataulphus, quod quondam Caesar Augustus. - - - Iam abstinere a bello et inhiare paci nitebatur, praecipue Placidiae, uxoris suae, feminae sane ingenio acerrimae, et religionis satis probatae, ad omnia bonarum ordinationum opera persuasus et consilio temperatus. Paulus Diaconus *Lib. XIII. pag. 92.*

Placidia, ne quidquam horum perficeretur, unice obstitit. Nam et acriori, quod nactus erat ingenio hominis animum alio flectebat, et severos de illa re sermones tanta suavitate condiebat, ut, quamlibet huc dum ferocitate exultans, ab insita sibi pertinacia desisteret, Romanorumque amicitiam sibi cuperet conciliatam. Hic si quis tantum Placidiam praeclare de Italia meritam dicat, minore, quam debebat, eam laude extollit, cum illa potius fuerit immanitatis expultrix, inventrixque legum, pacis item quietisque effectrix, magistra denique vitae, tum Ataulphi ipsius, tum omnium Gothorum.

VIII.

Sed quominus Ataulphi Honorique res ex Placidiae sententia ad otium deducerentur, unus omnium Constantius, de quo deinceps plura dicemus, maxime impedivit. Qui cum ipse Placidiae amore deperiret, eamque sibi desponderi optaret, nullo pacto ferendum putavit, ut femina tot ac tantis decoribus tam clare exsplendescens, tyranno, eique barbaro, relin-

Placidia multo Reipubl. commodo fuit. Nam ad hoc mariti animum acerrimo ingenio subtilibusque blandimentis inflexit, ut ultro a Romanis pacem peteret. In eo tamen errat Paulus Diaconus una cum Iornande de Rebus Get. c. XXXI. quod Ataulphum Romam revertisse, locustarumque more cuncta erasisse, existimat. Sed hic tu adeas velim Tillemontium T. V. p. 1273. et Illustr. Mascovium in Hist. Germ. Tom. I. Lib. VIII. §. 29. not. 6.

queretur (*h*). At Ataulphus tum demum se Placidiam redditurum dixit (*i*), cum tantum sibi annonae suppeditaretur, quantum ad exercitum suum alendum sustentandumque videretur esse satis. Verum haec alio spectabant, atque videri volebant. Nam cum ipse minime omnium ignoraret, quam esset Italia durtinitate belli exhausta, quamque ne Honorius quidem, unde viveret, haberet: idoneam sibi occasionem nancisci visus est, Placidiam jure vindicandi. Sic cum transigerent partes, biennium interfluxit. At vero cum neque Honorius, quae promiserat, alimenta praeberet, neque Campania, Tuscia, Picenum, Samnium, Apulia et Calabria (*k*) quidquam frumenti amplius suppeditaret, Ataulphus, pace quamvis nondum stabilita, Galliam sibi A. C. 412 adeundam existi-

(*h*) Olympiodorus p. 148. Ἀτάουλφος δὲ Πλακιδίαν ἀπηγάγειτο κατὰ σπουδὴν μάλιστα Κωνσταντίου, ὃς ὕστερον αὐτῇ καὶ εἰς γάμους ἔζευξεν. *Postulatum est ab Ataulpho, studio maxime Constantii, ejus qui illam postea uxorem duxit, ut Placidiam redderet.*

(*i*) Olympiodorus l. c. Ἀτάουλφος ἀπαιτούμενος Πλακιδίαν, ἀνταπήγει τὸν ὀρισθέντα σίτον· ἀπὸρων δ' ὄντων τῶν ἐποσχομένων εἰς τὸ δοῦναι, οὐδὲν δὲ ἤττεν ἠμολογούντων, εἰ λάβοιεν, Πλακιδίαν παρεισχεῖν. Καὶ ὁ βάρβαρος τὰ ὅμοια ἐπευρίνετο. *Ataulphus, cum Placidia repeteretur, frumentum vicissim ipse promissum petiit. Cujus conferendi, etsi qui promiserant, copiam nullam haberent, nihilo tamen secius consentiunt, si Placidiam reciperent, acceptarum. Ad quae simili fere et ipse Barbarus simulatione utebatur.*

(*k*) Consule L. 7. Codic. Theodosian. de indulgent. debitor. ibique Iac. Gothofredum.

stimavit (1). Huc ut pervenit, summa ope nisus est, ut Honorium ad aequas adigeret pacis condiciones. Quas quo facillius obtineret, cum Iovino, qui Moguntiae tyranni personam sibi auctoritatemque sumserat, vires suas conjunxit. Sed cum iste haud satisfaceret exspectationi de se concitatae, neque omnibus modis Ataulphi rebus consultum iret: factum est singulari Dardani (m), Praefecti Praetorio Galliarum, prudentia, ut Gothi a societate Iovini delerentur, pacemque cum Honorio, *Lucio et Heracleliano Coss. A. C. 413.* inirent (n).

I X.

Sed Constantii erga Placidiam amor altius egerat radices, quam ut labefactari ullo tempore potuisset.

Cum

(1) Prosper Aquitanus in *Chronico h. a. Gothii rege Ataulpho Gallias ingressi.* Cassiodor. in *Chronico h. a. His Coss. Gothi Rege Ataulpho Gallias intraverunt.* Hoc igitur anno primum Wisigothi regnum in Gallia suum constituisse dicendi sunt. Anton. Pagius in *Critica h. a. n. 20.*

(m) Olympiodorus p. 147. ed. Venet. Ἀδάουλφος παρὰ-
 γίνεται ἕμω τῷ πλάθει πρὸς Ἰωβίνον. *Ataulphus cum copiis se confert ad Iovinum.* Prosper Aquitanus in *Chronico ad annum Honorii 19: Iovinus tyrannidem post Constantinum invadit. Industria viri strenui, qui solus tyranno non cessit, Dardani, Ataulphus, a societate Iovini avellitur. Vid. Prosopographia Cod. Theodos. voce Dardanus.*

(n) Olympiodorus, p. 149. tradit, jusjurandum a legatis Ataulphi praestitum, ipsumque Iovinum a Gothis obsessum, captum, et ad Dardanum missum fuisse. Itaque de pace inita nemo dubitabit, quamvis ea diuturna non fuerit.

Cum igitur Ataulphus in eo esse perhiberetur, ut
 connubium cum Placidia concelebraret: ille, ut qui
 maxime et summa contentione solent, Principem re-
 poscendam duxit. At Ataulphus repetenti eas praec-
 texuit conditiones, quae neque Constantio, neque
 Honorio ipsi tolerabiles videbantur (o). Tali mo-
 do Ataulphus *Constantio et Constante Coss. A. C. 414.*
 Candidiano nuptiarum conciliatore, Placidiam uxorem
 Narbonae accepit (p). Diem igitur Mensis Ianuar.

(o) Olympiodorus p. 149. ed. Venet. Ὅτι Ἀδαουλφὸς τὸν
 γάμον μελετῶν Πλακιδίας Κωνσταντίῳ ταύτην ἀπαιτοῦντι,
 βαρύτερας προὔτευσεν αἰτήσεις, ἵνα διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν
 αἰτήσεων, ἐλλογον δόξῃ τὴν κατάχρησιν αὐτῆς ποιοικέναι.
 Ataulphus de Placidiae nuptiis satagens, Constantio eam
 postulanti graviores praetexit postulationes, ut si composi-
 tarum non fieret, illa jure retenta videretur. Philostorgius
 Lib. XII. p. 545. ed. Reading. ubi Ataulphi nuptias exponit,
 lacunis tam hiulus est, nulla ut ei medicina adhiberi posse
 videatur. Nec erat, quod Henricus Valesius in illo supplendo
 ingenio tantopere indulgeret. Verecundior fuit, nec sine
 ratione, Iacobus Gothofredus.

(p) Idatius in Chronico anno Abrahami 2430. qui Ka-
 lendis Octobris A. C. 313. inchoatur, Ataulphus, inquit,
 apud Narbonam Placidiam duxit uxorem. Olympiodori nar-
 rationibus de his nuptiis, quae p. 148. 149. ed. Venet. le-
 guntur, nihil potest esse praestantius. Verum ob illud ipsum
 longiores sunt, quam quae hic locum invenire possent. Recte
 quidem atque ordine facit, cum diem nuptialem A. C. 414.
 Constantio et Constante Cos. Narbonae agitatum refert fuisse.
 Deteriora tradunt Jornandes de Reb. Geticis c. 31. et Paulus
 Diaconus in fine Lib. XIII. p. 92. Tom. I. Script. Rer. Italicae.

ptiis dixerunt, in aedibus Ingenii cujusdam celebrandis. Sed juvat, nuptiarum ritus ex Olympiodoro referre paulo fusius, quo, qui mos apud illas gentes fuerit, lucide appareat. Placidia igitur, cum regio ornata cultu, in aula apprime splendida, locum occuparet digniorem, assedit illi Ataulphus, non minus a natura ad decus dignitatemque fictus, quam hoc ipso tempore laenae cujusdam ornamento fulgens. Jam vero Ataulphus, quantum sibi in Placidiae amore placeret, illustri prodidit documento. Nam cum pluri-

ria

Muratorii. Nam uterque Ataulphum dicit, in Foro Livii Placidiam in matrimonium duxisse. Sed pluris facio Idatii et Olympiodori auctoritatem, nisi quis Duumviros istos vel sponsalia in Italia celebrata putet respexisse, cujus Ill. Mascovio in mentem venit *Lib. VIII. Hist. Germanic. §. 36. n. 1.* Guiliel. Catellus *Res. Occ. Lib. III. p. 453.* discrepantes scriptores ita sibi commode conciliasse visus est, si Ataulphum Placidiam A. C. 410. in Foro Aemelii sive Imolae duxisse quidem, at nuptiarum ceremonias ad A. C. 414. Narbonae peragendas, distulisse diceret. Sed nos quidem isto Gallo, si nihil certius affert, non aegre carebimus magistro. Conferantur viri eximii Anton. Pagius in *Critica ad A. C. 414. n. 2.* et du Fresnius in *Famil. Byzantin. p. 58. ed. Venet.* et Philippus Labbeus in *not. ad Olympiodorum.* Ex his patet, quantum Carolus Sigonius *de Regn. Occident. Lib. II. p. 184.* conjectura aberraverit, cum non tam diem nuptialem apud Forum Cornelium agitatam, quamquam hunc quoque, quam ipsum Honorium ad illas honestandas Ravenna invitatum esse, tradit. Si quis vero Candidianum, nuptiarum conciliatorem, propius nosse velit, illi, credo, satisfaciēt Henricus Norisius in *Historia Pelagiana p. 97.*

ribus lautissimisque donis sponsam cumulavit, tum
 maxime quinquaginta pueros vestimentis nitide deco-
 ratos, liberaliter muneri dedit. Quod quidem do-
 num auxit mirifice lapillorum aurique haud exigua vis.
 Nec, dum traderetur, caruit decore. Iuvenes enim
 illi aptissime in discis dona concinnaverant, quos
 utraque gestantes manu, Placidiae offerebant. Cum-
 que sponsus sponsaque thalamum ingrederentur, mo-
 re institutoque majorum, iuvenes ac virgines lectum
 circumstantes, scite festiveque cantabant, Attalo pri-
 mum, deinde Rustacio, Phoebadio denique praeci-
 nente. Sic illis nuptiis tam barbari, quam Romani,
 gavisii vehementerque laetati sunt (q). Nec defue-
 runt eo tempore, qui tum maxime Danielis divina-
 tionem, qua *filia regis Austri Regi Aquiloni jungi-
 tur, nullo tamen superstite liberorum*, facto compro-
 batam, probe magis, quam acute, judicarent.

X.

Ataulphus vero, ut Gottfridus Viterbiensis (r) et
 Ot-

(q) Idacius in *Chronico An. Abraham.* 2430. In quo pro-
 phetia Danielis putatur impleta, qui ait *filiam Regis Austri
 sociandam Regi Aquilonis; nullo tamen ejus ex eo semine
 subsistente.*

(r) In *Pantheo Part.* 16. p. 402. apud Pistorium Tom. II.
 Ataulphus vero, *rex Gothorum, amore uxoris suae Placi-
 diae, quae erat soror Honorii Imp. a finibus Romanorum
 discedit, et in Gallia prope civitatem Norbonensem, ubi ho-
 die Villa S. Aegidii dicitur in loco, qui usque hodie Pala-
 tium Gothorum dicitur, consedit supra Rhodanum fluvium.*

Otto Frisingensis (s), scriptum reliquerunt, He-
raclaeae, ibeo ad Rhodanum sito, regiam sibi consti-
tuit sedem, quam nomine Palatii Gothorum postea
insignem fuisse scimus. Silvam etiam, quae hanc ci-
vitatem adjacet, in vetustis Monasterii S. Aegidii ta-
bulis, silvam Gothicam, *Ja Selva Gothesca*, dicitur,
prodit ille, quem paulo ante excitavimus, Guiliel. Ca-
tellus (t). Neque minus Jacobus Sponius (u), pris-

(s) *Chron. Lib. IV. c. 21. apud Urstisium Tom. I. Sed
Ataulphus amore uxoris Placidiae a finibus Romanorum sece-
dit, ac in Galias juxta provinciam Narbonensem, quam
postmodum Vir Dei Aegidius inhabitans, metropoli ex nomine
suo, ut villa S. Aegidii dicatur, dedit, in loco, qui usque
hodie Palatium Gothorum vocatur, consedit.*

(t) *Vid. Histoire des Comtes de Tolose p. 5. Adde ejusdem
Mémoires de l'histoire du Languedoc p. 453. ubi relatum leges,
Monasterium S. Gilles in chartis vetustis, quae Mona-
sterii bibliothecis attinentur, Monasterium S. Aegidii in Valle
Flaviana dici. Credit igitur vir doctus, Vallem Flavianam a
Flavio, in quo cognomine Wisigothi Reges sibi magnopere
placebant, nomen invenisse.*

(u) Confer, si placet, ejus *Miscellanea eruditae antiqui-
tatis pag. 157.* Eandem Inscriptionem, tabulae marmorea-
e incisam, quae prope monasterium S. Gilles inventa sit, lau-
dat Petrus Gabriel in *Serie Praesulum Megaloniensium p. 7.*
Ego tametsi non in dubium voco, quae Gottfridus Viterbiens-
is et Otto Frisingensis de Palatio Gothorum tradidere: tamen
non possum non cum doctissimis Gallis, qui *Languedociae
Historiam* nuper conscripserunt, falsitatis illam inscriptionem
arguere. Adeas velim virorum optimorum disputationem p. 643.
n. 46. quae quidem tam elegans idoneo harum rerum arbi-
tro, Ill. Mascovio visa est, eam ut Observationibus ad Hist.

Germ.

caae vir doctrinae, inscriptionem in lucem protraxit, qua, quae laudati scriptores de hoc Gothorum Palatio enarrarunt, confirmari egregie posse, sunt, qui arbitrantur. Sed, ecce, tibi illud marmor:

ATAVLPHO. FLAVIO.

POTENTISSIMO. REGI. REGUM.

RECTISSIMO.

VICTORI. VICTORVM. INVICTISSIMO.

VANDALICAE.

BARBARIÆ. DEPULSORI. CAESARÆÆ.

PLACIDIAE.

ANIMAE. SVAE. DOMINIS. SVIS.

CLEMENTISSIMIS.

ANATILII. NARBONENSES. ARECOMICI.

OPTIMIS. PRINCIPIBVS. IN. PALATIO.

POSVERVNT.

OB. ELECTAM. A. SE. HERACLEAM. IN. REGIAE.

MAIESTATIS. SEDEM.

XI.

Germ. Tom. II. p. 78. totam insererèr. Ac primum quidem inter se homines apprime eruditi, Iac. Sponius l. c. Ioannes Harduinus in *Plin. Lib. III. c. 4.* et Bouche en *Histoire de Provence*, de loco, quo Inscriptio reperta dicitur, dissertunt, quod quidem signum satis luculentum est, imposuerunt aliquem hanc tabulam subiecisse. Deinde Flavii nomen nullis comprobatur monumentis, imò ex more Seculi Flavius Ataulphus, non Ataulphus Flavius scribendum fuisset. Denique pueriles verborum lusus: *Regum rectissimus Victorum invictissimus.*, minutum quoddam et umbratium redolent in-

X I.

Sed Ataulphus uberrimum sibi ex nuptiis fructum cepisse visus est, cum Placidia exoptatissimum eodem anno filium eniteretur, cui quidem nomen ab Avo Theodosio M. haesit. Hunc quamquam uterque parentum magnopere sibi congratulabatur: tamen illa laetitia fuit minus diuturna. Nam paulo post, turbato naturae ordine, e vita migravit. Ipse Ataulphus cum filio suscepto lætans, tum Placidiae suavitate delinatus, pacis conservandae studio, si quisquam alius, ducebatur. At Constantius, qui nuptias celebratas graviter molesteque ferebat, id sibi negotii datum esse putavit, ut illo ipso anno Ataulphum bello persequeretur (x). Hic igitur bello laccessitus, At-

lum,

genium, quafia aulerunt superiora tempora. Ista vero *Caesarea Placidia* vel *Heracliteae* severitatis homini risum excuteret. Nam barbarus ille Inscriptionis auctor, quisquis deum fuerit, historiae lumine destitutus, vim ac potestatem, quam veteres verbo *Caesareae* subjecere, minime intellexit. Plura laudati viri suppeditant argumenta, ad auctoritatem hantum tabularum infringendam, comparata.

(x) Olympiodorus p. 149. ed. Venet. ὅτι Ἀδάυλφος τεχθέντος αὐτῆ ἐκ τῆς Πλακιδίας παιδὸς ᾧ ἐπέθηκε κλησὶν Θεοδόσιον, πλέον ἠσπάζετο τὴν πρὸς Ῥωμαιοὺς Φιλίαν. Κωνσταντίου δὲ καὶ τῶν περὶ Κωνσταντίου ἀντιπραττόντων, ἔμενεν ἰπρακτος ἢ τοῦτου καὶ τῆς Πλακιδίας ὀρμῆ. Ataulphus, nato sibi e Placidia filio, cui Theodosio nomen dedit, Romanam amplius Rempublicam amare videbatur. Verum Constantio ejusque asseclis repugnantibus, ejus et uxoris Placidiae (pocis incundae) conatus frustra fuerunt.

lum, quem, tanquam inanis imperii simulacrum, secum ex Italia duxerat, ad insignia (y) Augustalia resumenda, incitavit. At Constantius cum copiis in Galliam profectus, Gothis fuit superior, et Ataulphum e Gallia in Hispaniam secedere coëgit, *Constantio et Constante Cons. A. C. 414 (z)*. Sequenti vero *A. C. 415. Honorio X. et Theodosio VI. Cons.* Ataulphus Barcinonae consedit, in qua civitate filium Theodosium sepeliendum (a) curavit. Ipse paulo post

(y) Prosper Aquitanus in *Chronico ad Consulatum Constantii et Constantis A. C. 414. Attalus*, inquit, *Gothorum consilio et praesidio tyrannidem resumit in Galliis. Adde Paulinum in Eucharistico v. 298.*

*Solis quippe Gothis fretus, (Attalus) male jam sibi notis,
Quos ad praesidium vitae praesentis habere
Non etiam imperii poterat, per se nihil ipsa
Aut opibus propriis, aut milite nixus.*

(z) Orosius *Lib. VII. c. 43.* Anno ab *V. C. MCLXVIII.* Constantius Comes Gothos Narbona expulit, atque abire in Hispaniam coegit. Hic annus *V. C.* ex computatione Capitolina incidit in Consulatum Constantii et Constantis *A. C. 414.* Consulaturo Anton. Pagius in *Critica ad an. cit. n. 3.* Idatius in *Chronico ad an. Honor. XXII. l. e. A. C. 414.* Ataulphus, inquit, *a Patricio Constantio pulsatus, ut relicta Narbona Hispanias peteret, per quendam Gothum apud Barcinonam inter familiares fabulas trucidatur.*

(a) Olympiodorus et Idatius locis citatis, Franciscus Diago in *Historia Comitum Barcinonensium Hispanice conscripta Lib. I. c. 13. 35.* Ataulphum, existimat, Barcinonam tum sibi regiam sedem legisse, quod mihi quidem secus

post inter bellicos apparatus, fraude servi cujusdam, quem Dobbium vocant, interiit, coeli prius ruinam, quam tale quid praecipiens cogitatione, quippe equos suos de more in stabulo dicitur contemplatus (*b*). Hinc satis apposite Carolus Sigonius (*c*) eum propterea a Gothis occisum judicat, quod Placidiae voluntati obsecutus, plus, quam par erat, pacis studia coluisset.

XII.

videretur. Certe observavit iude, quid Constantius adversus se moliretur.

(*b*) Prosper Aquitanus in *Chronico Honorio X. et Theodos. VI. Coss. A. C. 415. Ataulphus a quodam suorum vulneratus interiit.* Paullus Orosius *Lib. VII. c. 43. Ataulphus apud Barcinonem, Hispaniae urbem, dolo suorum, ut fertur, occisus est.* Olympiodorus p. 149. *Εἶτα ἀναιρεῖται καὶ Ἀθάουλφος, (εἰς ἐπιτήρησιν τῶν οἰκείων ἵππων, ὡς εἵβιστο αὐτῷ, διατρίβων ἐν τῷ ἵππῳ) ἀναιρεῖ δὲ αὐτὸν εἰς τῶν οἰκείων Ἰόθων Δόββιος τοῦνομα. Interficitur deinde et Ataulphus ipse (dum equos suos de more in stabulo contemplatur) a Gotho quodam ejus domestico, Dobbii nomine. Iornandes de *Rebus Geticis* servum istum Vernulfum vocat. *Occubuit gladio perforato Vernulfi, de cujus solitus erat ridere statura.* Auctor *Chronici Paschalis ad A. C. 415. p. 246.* caedem Honorio tribuit, ut adeo aliquis ab Constantio, qui scelus patraret, subornatus esse videatur.*

(*c*) *De Regno Occidentali Lib. XI. p. 187.*

(*d*) Olympiodorus p. 149. *Τελευτῶν δὲ Ἀθάουλφος προσηύταττε τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ ἀποδοῦναι Πλακιδίαν. Moriens Ataulphus fratri suo injunxit, Placidia ut Honorio redderetur.*

XII.

Jam Ataulphus moriens animo praesagiebat, se extincto, Placidia, Gothis exosa, nihil infelicius futurum. Quare fratri suo, ut eam Honorio redderet, imperavit (*d*). Neque vano ille divinavit augurio. Nam Singerichus quidam non lege, sed partium studio ad regnum delatus, et Ataulphi liberos e priori conjugē susceptos interemit, et in Placidiam adeo ipsam rabie saeviit tanta, ut in pristini mariti contumeliam, una cum reliquis captivis, pedibus ante equum incedere sit coacta, idque omni illo spatio, quod est ab urbe ad duodecimum usque lapidem (*e*). Sed hoc teterrimum hominis monstrum terra non diu tulit. Septem enim dies cum furore esset debachatus, Gothorum ferro occubuit (*f*). Hunc in regno

EX-

(*e*) Olympiodorus *l. c.* Διαδόχος δὲ ὁ τοῦ Σάρου ἀδελφὸς Σιγγέριχος, σπουδῇ μᾶλλον καὶ δυναστείᾳ ἢ ἀκολουθίᾳ καὶ νόμῳ γίνεται - - - Καὶ τὴν Πλακιδίαν εἰς ὕβριν Ἀδάουλφου, ἐκ ποδῶν προηγέσθαι τοῦ ἵππου ἄμυ κ. τ. λ. *At qui successit Sari frater Singerichus, studio potius ac vi, quam successione ac lege creatus - - - Atque ipsam Placidiam reginam, in Ataulphi scilicet contumeliam pedibus ante equum ambulare coegit etc.*

(*f*) Olympiodorus *l. c.* Ἐπτὰ δὲ ἡμέρας ἄρξας, ἀναίρειται. Ἡγεμὼν δὲ τῶν Γόθων Οὐαλίης καθίσταται. *Septem ille dies cum imperasset interemptus est, et Gothorum dux Vallia constituitur.* Cum Singericho nihil fuerit ab humanitate alienum magis, nihilque atrocius, mirabile mihi videtur, illum ab Orosio *Lib. VII. c. 43.* Dei iudicio ad pacem propensum dici.

excipit Vallia, mitius a natura ingenium nactus. Quamquam enim initio transitum contra Honorium in Africam moliebatur, ac postea bellum terra gerendum (g) adornabat: a priori tamen copatu naufragio, a posteriore quidem Constantii virtute se depulsum sensit. Misit igitur, qui pacem hac facerent conditione, ut, annona recepta, Placidia redderetur (h). Constantius igitur, qui nunc tandem digito sibi coelum attigisse videbatur, e vestigio frum-

(g) Orosius *Lib. VII. c. 43.* Deinde Vallia successit in regnum, ad hoc electus a Gothis ut pacem infringeret, ad hoc adornatus a Deo, ut pacem confirmaret. - - Placidiam Imperatoris sororem, honorifice apud se honesteque habitam, fratri reddidit. Iuvabit ipsum Orosium evolvisse, quippe qui haec omnia explicat fusius.

(h) Iornandes *de Rebus Geticis c. 32.* Constantius ovans cum copia armatorum, et pene jam regio apparatu Hispanias petit. Cui Vallia Rex Gothorum non minori procinctu ad claustra Pyrenaei occurrit: ubi ab utraque parte legatione directa, ita convenit pacisci, ut Placidiam sororem principis redderet, suaeque solatia, Romanae Reipubl. ubi usus exigeret, non denegaret. Philostorgius *Lib. XII. n. 4. p. 546.* Ἐκ τούτου τὸ βάρβαρον πρὸς Ὀνώριον σπεύδεται, καὶ τὴν οὐκείαν ἀδελφὴν, καὶ τὸν Ἀτταλὸν τῷ βασιλεῖ παρατίθενται: αὐτοὶ, σιτήσεσσι τε δεξιούμενοι. Ex inde barbari foedus cum Honorio percusserunt, et Placidiam sororem atque Attalum Imperatori Honorio tradiderunt, cum prius ipsi ab Imperatore annonas accepissent. De eadem annona data fidem facit Olympiodorus loco mox laudando. De obsidiis utrinque in fidem datis, quorum mentionem fecit Orosius, accurate disseruit Carolus Sigonius *de Occid. Imperio Lib. XI. p. 188.*

mentum, Euplutiumque (i) Magistranium, qui focus percuteret, transmisit. Idem et Placidiam *Theodosio VII. et Palladio Coss. A. C. 416.* ab exercitu mox ad Honorium (k) mittendam reduxit. Constantius

(i) Olympiodorus p. 150. Ὅτι Εὐπλούτιος ὁ μαγιστριανὸς πρὸς Οὐάλιον, ὃς τῶν Γότθων ἐχρημάτιζε, Φύλαρχος, ἀποστέλλεται, ἐφ' ᾧ σπονδὰς τε θέσθαι εἰρηνικὰς, καὶ ἀπολαβεῖν τὴν Πλακιδίαν. *Euplutius Magistrianus ad Valliam, Gothorum praefectum, mittitur, qui pacis foedera iniret, Placidiamque reciperet.*

(k) Prosper Aquitanus in *Chronic. Theodos. VII. et Palladio Coss. A. C. 416.* Placidiam, *Theodosii Imperatoris filiam, quam Romae Gothi ceperant, quamque Ataulphus conjugem habuerat, Vallia, pacem Honorii expetens reddidit, ejusque nuptias promeretur Constantius.* Cassiodor. in *Chronico* *Isidem Coss. His Coss. Gothi placati, Constantio Placidiam reddiderunt, cujus nuptias promeretur.* Idem legitur apud Paulum Orosium *Lib. VII. c. 43.* *Accedit tandem L. ult. Cod. Theodos. de infirmand. his, quae sub tyrann. inscripta Constantio Comiti et Patricio, dataque A. C. 416. Raven. Kalend. Mart. qua Honorius criminum gratiam facit iis, qui operas suas hostibus in depopulando voluerant esse adiutrices.* Ergo jam ante Kalendas Martias pax cum Gothis constituta debet videri. Conf. Iacob. Gothofredus *ad h. l.* et Anton. Pagius in *Critica ad A. C. 415. n. 25.* Fabulam vero fictam sapit narratio Zonarae in *Annal. Lib. XIII. p. 31. Tom. II. Oper. ed. Venet.* itemque Malalae in *Chronogr. Part. II. p. 18.* Quorum uterque Placidiam perhibet, ab Alarico captam, traditamque Constantio cuidam Comiti custodiendam, qui, cum eam, invito Alarico, ad fratrem perduxerit, primum ad Senatoriam dignitatem, deinde ad affinis gradum, denique ad Augusti fastigium, adspiravit.

tius vero, cui campus obtigerat, in quo excurrere virtus spectarique posset, sequenti anno operae pretium tulit. Nam et Consul iterum designatus est, et Placidiae matrimonio decoratus.

XIII,

Jam vero, qualis quantusque vir fuerit ille Constantius, quam brevissime res patitur, nobis erit docendum. Constantius igitur Illyrius ex urbe Panaeso, sive, ut Philippus Labbeus (1) ad Olympiodorum suo periculo legi jubet, Naiso, jam inde a Theodosii M. temporibus stipendium meruit (m), tantamque Honorio virtutem probavit, ut A. C. 412. Magister militum, *L. ult. Cod. Theodos. de desertor.*
et

(1) Olympiodorus p. 152. *Οτι Κωνσταντίος, Ἰλλύριος ἐν τῷ γένει, ἀπὸ Παναΐσου πόλεως τῆς Καδίας, καὶ πολλὰ στρατείας ἀπὸ τῶν Θεοδοσίου χρόνων διελλθὼν, ὕστερον καὶ εἰς βασιλείου ἀρχὴν ὑπέβη. Constantius genere Illyrius fuit e Panaeso, urbe Daciae, qui multis obitibus jam inde a Theodos. M. temporibus militiae muneribus, ad summum tandem imperii apicem evectus est. De Naiso uberius disputavit et fusius is, quem laudavi, Philippus Labbeus in notis ad l. c. p. 204. et Petrus Wesselingius, Academiae Ultrajectinae, quin interiorum literarum lumen, verumque ornamentum p. 566. in exquisitissimis annotationibus, quibus *Itinerarium Hierosolymitanum*, optimo quoque applaudente, voluit esse locupletatum.

(m) Sozomenus *Lib. IX. c. 13. 14.* Prosper Aquitanus in *Chronico*, Theodos. Aug. IV. Cos. Idatius in *Chronico ad An. XVII. Honor. A. C. 411.*

et A. C. 414. Consul in Occidente crearetur (n). Cumque in bello Gothico multa fortiter animoseque fecisset, eodem anno, quo pacem cum Gothis factam esse diximus, et Comitiva et Patriciatus dignitate ab Honorio est ornatus. Sane harum titulum dignitatum praefert *Inscriptio Leg. ult. Cod. Theodos. de infirmendis his, quae sub tyrannis*. A. C. 417. iterum cum Honorio Aug. iniit consulatum, et hoc tandem tempore, Placidiam, tot expetitam votis, nuptiarum sibi foedere junxit (o). Quae quidem tantum abfuit, ut sibi in hoc sponso placeret, ut potius, quomodocunque poterat, repudiaret. Tandem, cum diu multumque recusaret, ipse eam frater, manu arreptam, Constantio eodem, quo Consulatum iniit, die, tradidit in manus (p). Anquirentibus

ve-

(n) Consulatur Anton. Pagius in *Critica h. a.* Petrus Relandus in *Fastis, Chronologia et Prosopographia Cod. Theodos.*

(o) Olympiodorus p. 151. "Οτι ὕπατος ὁ βασιλεὺς Ὀνώριος προελθὼν τὸ ἐνδέκατον, καὶ σὺν αὐτῷ Κωνσταντίῳ τὸ δεύτερον, τὸν Πλακιδίῳ γάμον ἐπιτελοῦσιν. *Honorius Aug. XI. et Constantius II. Coss. creati, Placidiae nuptias conciliant.*

(p) Olympiodorus p. c. 'Εφ' ᾧ πολλὰ μὲν αὐτῇ ἀνανεύουσα, Κωνσταντίον παρεσκεύασε κατὰ τῶν αὐτῆς ἀργίσεσθαι βεραπόντων. Τέλος ἐν τῇ τῆς ὑπατείας ἡμέρᾳ, ἀπὸ χειρὸς ταυτῆν ὁ βασιλεὺς καὶ ἀδελφὸς Ὀνώριος ἔκουσαν λαβὼν, ἐγχειρίζει παραδιδούς Κωνσταντίῳ. *Sed has ipsas nuptias cum vehementer detrectaret, effecit, ut ipsius famulis indignaretur Constantius. Tandem nihilominus ipso, quo consulatum iniit die, manu ipsam arreptam Honorius Imp. frater ejus invitam in manus Constantio dedit.*

vero nobis, quid esset, quod Placidia has nuptias tanta pertinacia detrectasset, duorum inprimis venit in mentem, quorum alterum ad Constantii formam, alterum ad Placidiae iracundiam videtur pertinere. Namque Constantii membra non tam apta compositione, quam Ataulphi, oculos movebant; cujus omnes partes inter se cum miro quodam decore consensisse perhibentur. Fuit enim Constantius truci minacique vultu, oculis justo majoribus, cervice sublata, verbo, parum amabilis sexui castiori, ut adeo Placidiae ancillae sub ejus adspectum aegre risum continerent (q). Neque injuriae, quibus Ataulphum Constantius affecerat, tam cito e Placidiae animo poterant effluere. Si enim in mentem revocabat, unum Constantium et pacem cum Honorio ineundam turbasse, et bello maritum graviore pressisse, et caedem denique, quod Gothorum animi exasperabantur, admaturasse, non potuit fieri, quin tantum non capitali eum odio persequeretur.

XIV.

Sed neque Placidia sua obstinatione vim humanitatis compressit. Nam illo ipso anno, quo nuptias ce-

le-

(q) Olympiodorus p. 148. formam Constantii satis graphice descripsit, belle, arbitrans, in eum convenire Euripidis illud: Πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος. Aliter hic sentit, neque injuria, Philippus Labbeus, nisi quis forte illud ἐπιφάνημα, cujus et ipsi huic viro erudito in mentem venit, ab Olympiodoro εἰρωνικῶς adjectum putet.

lebraverat, aut initio sequentis 418. Justam Gratam Honoriam in lucem videtur edidisse (r), Constantius

(r) Olympiodorus p. 151. *Εἶτα καὶ παῖς αὐτοῖς τίθηται, ἣν ἀνομάζουσιν Ὀνορίαν καὶ ἕτερος πάλιν, ᾧ κλήσιν ἔθεντο Οὐαλεντινιανός. Hinc nata iis filia est, quam Honoriam appellarunt: filius item, cui Valentiniani nomen datum. Cum vero Valentinianus A. C. 419. natus sit, ut mox probabimus: Honoria aut A. 417. aut initio 418. lucem aspexit. Integrum ejus nomen nobis servavit Agnellus *Lib. Pontifical. Part. I, in vita S. Ioannis, τοῦ Ἀγγελόπτου. Cap. 6. p. 68. Tom. II. Script. Rer. Ital. Muratorii*, ubi inscriptionem producit, in templo S. Ioannis Ravennae, Galla Placidia curante, collocatam: *sancto ac beatissimo Apostolo Ioanni Evangelistae Galla Placidia Augusta, cum filio suo Valentiniano Augusto, et filia sua Iusta Grata Honoria Augusta, liberationis periculo maris votum solvit.* Recte Benedictus Bachinius, qui commendatione nostra non eget, ad hunc locum observavit, Placidiam in una hac filia, geminarum aviarum, *Iustae* videlicet et *Gratae*, Gallae, matris suae, sororum, ex seniore Valentiniano progenitarum, memoriam conservare voluisse. Ianus etiam Gruterus *in Corpore Inscriptionum* MXLVIII. 1. idem hoc monumentum publici juris fecit, in quo id quidem imprimis singulare occurrit, quod Honoria titulo Augustae insignitur. Sed quamvis omnes Historici de hac taceant dignitate, bene tamen res habet. Nam Caesar Baronius e museo Laelii Pasqualini *in Annal. ad A. C. 454.* et ex eo Carol. du Fresnius *in Famil. Byzant. p. 54.* aureum protulerunt numisma, hoc titulo, DN IUST GRAT HONORIA PF AUG et in altera parte SALUS REIPUBLICAE, addito Christi monogrammate in corona quercea, et infra CONOB. Vidit et Henricus Norisius, uti ipse narrat in *Addendis ad Histor. Pelagianam p. 2.* aureum nummum in-*

tius tum maxime, devictis, Valliae ope, Suevis, Alanis, Vandalis, amplissimos sibi triumphos parabat, et

ter numismata Illustriss. Comitis Ioan. de Lazara, qui altera parte iisdem literis, quo prior numus, altero vero Cruce coronata, signatus fuit. Ac nobis quidem credibile est, Honoriam hoc titulo Constantinopoli fuisse ornatam, quo Attilae furor mitigaretur. Refert enim Iornandes *de Regnorum successione* p. 239. ipsam flagrasse cupiditate nubendi, clamque ad Attilam, Hunnorum Regem misisse, qui ejus sibi amorem et nuptias adeo conciliarent. Interim vero, cum molli femina atque aetate fluxa amore sexus superioris debacharetur, allexit Eugenium, Procuratorem suum, ut muliebree decus, aegerrime hucusque a se conservatum, expugnaret. Neque enim consilia, Attilae sibi conciliandi, satis poterant celari. Cumque exirent ea in vulgus, a fratre Valentiniano, ne in Attilae manus veniret, A. C. 434. Constantinopolim missa est. Marcellinus *in Chronico, Ariobindo et Aspare Coss. A. C. 434. Honoria, Imp. Valentiniani soror, ab Eugenio, procuratore suo, stuprata concepit, palatioque expulsa, Theodosio Principi de Italia transmissa est. Attilam enim contra Occidentalem rempubl. concitabat.* Idem plane testatur Iornandes l. c. Legimus apud Priscum Panitem *in excerptis Legation. p. 27. Tom. I. Script. Rer. Byzant.* Attilam, auditis iis, quae Honoriae acciderant, Legatos in Occidentem misisse, qui Honoriam, dum matrimonium cum Attila contrahere voluisset, nihil se indigni fecisse demonstrarent. Et certe, cum Attila A. C. 452. Italia longe lateque vastata, Romae immineret, refert Iornandes *de Rebus Geticis c. 42.* eum esse, legatis obviam missis, minitatum, graviora se in Italiam mala illaturum, nisi Honoriam sibi traderent, opumque illius portionem. Neque minus Auctor *Historiae Miscellae Lib. XV. p. 98. Tom. I. Script. Ital. Muratorii.* Attilam,

et *Monaxio et Plinta Coss. A. C. 419.* tradita Valliæ Aquitania, Galliam omnem reddidit pacatiorem (s). Eodem anno, quo, fractis hostium opibus, domum revertit, singularem ex filio quo (t) eum Placidia

A.

iam, scribit, Honoriam, cum parte regni debita, postulasse. Consule præterea Zonaram in *Annal. Tom. II. p. 39. ed. Paris. et p. 31. ed. Venet.* Theophanem in *Chronographia p. 90. ed. Reg. et p. 72. ed. Venet.* qui quidem eam perpetram Honoriam appellat. Hieronymum Rubeum in *historia Ravennatensi Lib. II. p. 100.* Anton. Pagium in *Critic. ad Annal. Baronii A. C. 435. n. 42.* Carolum du Fresnium in *Famil. Byzantin. p. 59. ed. Venet.* qui tamen in eo errat, quod Valentinianum Honoriam cum parte regni tradidisse dicit. Nec minore errore Prosper Aquitanus *ad A. C. 423.* Cassiodorus *ibid.* Cuspinianus et recentiores Dionysius Petavius et Ioan. Baptista Ricciolus ducuntur, qui utramque Placidiae prolem masculam dixerunt.

(s) Prosper Aquitanus in *Chronic. Monaxio et Plinta Coss. A. C. 419.* Constantius, inquit, pacem firmat cum Vallia, data eidem ad habitandum secunda Aquitania et quibusdam civitatibus confinium provinciarum. Quae omnia Idacius in *Chronic. Anno Honorii 24. i. e. A. C. 418.* exponit paulo largius.

(t) Olympiodori locum, ubi de Honoria disserendum erat, adscripsimus. Prosper Aquitanus in *Chronico, Honorio XII. et Theodos. VIII. Coss. Placidiae filius nascitur VI. Non. Julias.* Theophanes in *Chronograph. ad an. XI. Theodosii, i. e. A. C. 418. p. 57. ed. Venet.* τῷ δὲ αὐτῷ ἔτσι ἐγενήθη Οὐαλεντινιανὸς ὁ υἱὸς Κωνσταντίου καὶ Γάλλας Πλακιδίας ἐν Παβέννῃ. Eodem anno Valentinianus patre Constantio et Galla Placidia Ravennae natus est. Sed paulo post, quasi correcturus se ipsum, eadem verba Anno sequenti 419. repetit,

A. C. 419. auxerat, laetitiā percepit. Hic postea
Valentiniani III. nomine regnum Occidentale admini-
stra-

tit. Marcellinus in *Chron. Monaxio et Plinta Coss. A. C.*
419. et Idatius eodem anno Valentinianum natum esse con-
cedunt, quibus nos quidem eo lubentius suffragamur, cum
Olympiodorus in fine fragmenti, Valentinianum septennem
Augustum dicat esse renunciatum. Factum vero illud est,
prope praeterlapso A. C. 425. Cogitur igitur ex his, ipsum
ante A. C. 419. natum non fuisse. Accedit aliud momen-
tum, neque id contemnendum. Idatius in Chronico, Valen-
tinianum aetatis suae XXXVI. necatum esse tradit. *Valenti-
nianus A. C. 455. nefaria cecidit manu.* Ergo anno demum
419 lucem aspexit. Diem ejus natalem ex Polemii Sylvii la-
terculo apud Bollandum in *Praefat. ad Vit. SS. Mens. Ianuar.*
stabilivit Anton. Pagius ad A. C. 418. n. 73. Ibi enim ad
VI. Non. Iulias legitur: *VI. Nonas Iulii Natalis genuinus
Dn. Valentiniani.* Parum tamen placet hic calculus Benedicti
Bachinio V. Cl. in *notis ad Agnelli Librum Pontifical. p. 74.
Tom. II. Script. Rer. Italic. Muratorii*, Prosperumque secu-
tus, statuit, Placidiam Kal. Ianuar. A. C. 417. Constantio
nubentem, decem et octo mensium spatio (tot enim inter-
cedunt inter praedictam diem et secundum Iul. sive VI. No-
nas Iulias 418. Valentiniani natalem) Honoriam primum, dein-
de Valentinianum parere potuisse. Cumque ille septimum
annum egisse Olympiodoro dicatur, cum primum Au-
gusti nomen usurpavit, A. nimirum C. 425. X. Kalend. No-
vembr. sive 23. Octobr. annum septimum completum aptius
intelligi apud Olympiodorum censet. Verum ipse Agnellus,
cujus tamen sententiam vir eruditissimus sibi defendendam
sumpsit, eo nos adigit, ut Olympiodorum annum septimum
minus completum in animo habuisse credamus. Ita enim
Agnellus *Libr. Pontifical. Part. I. in vita Ioannis τοῦ ἀγγε-*

stravit, nec est, quod quicquam de eo huc transferamus, cum plurimis monumentis sit ejus nomen celebratum. Tantis, vero, tot rebus gestis cum Constantius magis ac magis illustraretur, dignissimus Honorio visus est, qui Theodosio in Vicennialibus Consuli prodeunti A. C. 420. in Occidente Collega daretur (u). Ipse non minus, quam Placidia, plurimum illo tempore auctoritate apud Honorium valebat, quem etiam invitum eo adegit, ut A. D. 421, simul cum uxore Augustali honore, puerulus vero Valentinianus Nobilissimi titulo ornaretur (x). Sed cum

λάπτου Cap. V. scribit: *Valentinianus, cum his ternos annos et quatuor tempora anni essent, Divo Honorio, patruo suo, in imperium successit.* Agnellum vero imperii nomine Caesaream indicasse dignitatem, non item Augustale fastigium, Bachinius fortasse sibi soli persuasit, qui doctissimis alioquin observationibus, curaque paene anxia, scriptoris barbarie inquinatissimi, tenebras dispellit.

(u) Vide Antonium Pagium in *Critica ad h. a.* et Petrum Relandum in *Fastis*.

(x) Olympiodorus p. 151. ed. Venet. Ὁ δὲ Κωνσταντίος συμβασιλεύει Ὀνωρίῳ, αὐτοῦ μὲν χειροτονοῦντος, ἀλλὰ σχεδὸν ἄκοντος. Χειροτονεῖται δὲ καὶ ἡ Πλακιδία Ἀυγούστα, τοῦ τε ἰδίου ἀδελφοῦ καὶ τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς, χειροτονησάντων. Εἶτα πέμπεται πρὸς Θεοδοσίῳ, ὃς ἀδελφίδους ἂν Ὀνωρίου, τῶν πρὸς ἕω μερῶν ἐβασίλευσεν, ἢ ἀνάβησις μνησμένη τῆς Κωνσταντίου βασιλείας καὶ μένει ἀπαράδεκτος. Constantius vero Honorii in Augustali imperio collega fit, ab illo quidem ipso, sed paene repugnante, constitutus. Placidia quoque Augusta a fratre et marito dicta est. Dein autē Theodosium, qui fratre Honorii genitus. Orientis partibus Au-

cum more institutoque majorum ejus imagines Constantinopolim mitterentur, a Theodosio minime sunt

re-
gustus imperabat, de Constantii Imp. electione nuntius mittitur, minimeque receptus est. His fere consimilia enarrat Philostorgius Lib. XII. p. 550. Caesar Baronius in *Annal. ad A. C. 423.* Prosperum auctorem probans, Constantium eodem anno, quo Consul factus est, a Caesaris ad Augusti dignitatem putat aspirasse. Falso. Nam Constantius, quantum scimus, nunquam Caesaris nomen gessit, et anno tantum 421. idem et Augustus creatus est et decessit. Neque hic Idadius et Cassiodorus sunt audiendi. Quodsi A. C. 420. Augustus jam nuncupatus fuisset, leges, eo anno latae, procul dubio, ejus nomen praeferrent. Sed in Codice Theodosiano, si inscriptionem spectes, *Honorium* tantum et *Theodosium A. A.* deprehendes: sin subscriptionem, *Theodos. IX. et Constantio V. C. Coss.* Anno vero sequenti 421. quatuor occurrunt in Codice eodem Constitutiones, quarum inscriptio haec est: *Impp. Honorius et Theodosius et Constantius A. A. A.* Quod quidem luculento argumento est, illum hoc demum anno ad supremum illud fastigium pervenisse. Vide *Chronologiam Cod. Theodos.* Suffragatur nobis Theophanes in *Chronographia*, qui annum adeo et diem inaugurationis designat. Nam ad A. C. 413. secundum Computat. Alexandrinam, qui inchoatur Mense Septembr. A. C. 420. haec habet: *Τούτω τῷ ἔτει Κωνσταντίος ὁ πατὴρ Οὐαλεντινιανοῦ ἐβρασιλεύσεν πρὸ ἐξ εἰδῶν Φεβρουαρίου. Καὶ ἐσφάγη πρὸ τεσσάρων νόμων Σεπτεμβρίου.* Hoc anno Constantius Valentiniani pater imperium obtinuit sexto Idus Februarias: quarto vero Nonas Septembris occisus est. Ex his satis liquet Constantium VIII. die mensis Februar. 421, electum, jam II. die Mens. Septembr. factu fuisse functum. Igitur et Philostorgius, qui menses tantum sex ejus imperio tribuit, ultimum, tanquam

receptae. Quam quidem injuriam cum Constantius nullo modo ferendam putaret, sagum sumpsit, fortunamque belli statuit experiri (y). Sed vitae brevitatis vetuit spes tam longas inchoare. Namque moerore, quem inde hauriebat, quod imperium suscepisset, adeo affligebatur, ut septimo imperii sui mense Ravennae de vitae discederet statione (z). Hic etsi tristi truculentoque adpectu omnia omnibus minari videbatur: illa tamen aetas neminem tulit lepore et urbanitate conditionem. Nam tantum in conviviis sibi indulsit, ut, cum mimis, ad mensam ludentibus, certare, ne dedecori quidem sibi esse putaret. Neque quisquam eum vitae integritate, temperantia, moderatione anteivit. Quid autem de pecuniae despicientia commemorem? quae quidem in eo fuit tanta, ut, antequam Placidiam duceret, paene profunderet omnem (a). Sed cum uxor rei familiari diligenter

genitum absolutum, siluisse dicendus est. Constat porro ex Olympiodoro, Placidiam cum Constantio demum Augustae nomine esse salutatam. Anton. Pagius in *Critica ad Baronii Annales A. C. 420. n. 2. seq.* Tillemontius n. 46. ad *Vitam Honorii*.

(y) Videatur Olympiodorus et Philostorgius *l. c. ad not. x.*

(z) Idatius in *Chronico ad an. 27. Honorii. Constantius*, inquit, *Imperator, Ravennae moritur in suo tertio Consulat.* Prosper Aquitanus in *Chronico, Agricola et Eustathio Coss.* Constantium dicit animam efflasse.

(a) Olympiodorus p. 148. Ἦν δὲ Κωνσταντίος ἐν μὲν ταῖς προόδου κατηφὴς καὶ σκυθρωπὸς - - ἐν δὲ δείπνοις καὶ συμποσίαις τερπνὸς καὶ πολιτικὸς, ὡς καὶ ἐρίζειν τοῖς φίλοις πολλάκις, παίζουσι πρὸ τῆς τραπέζης. *Erat ipse Con.*

gentius servire institueret, adeo et ipse fervebat ferebaturque avaritia, ut plurimos per injuriam opibus exueret suis (b). Memoria vero Constantii duobus vetustis monumentis conservatur, quorum alterum in Italia Albingae, alterum in Germania propter Augustam Trevirorum est repertum. Albinga quidem, uti antiquitate, ita excellentia quadam alia, supra reliquas quondam eminuit civitates. Hunc ei honorem Constantius attribuit tum, cum in constituenda Liguria, a Gothis devastata, versaretur. De quo nos quidem dubitare non sinit carmen marmoreae tabulae incisum, quae olim prope Pontem Longum, ubi idem Constantius Centam fluvium conjunxerat, spectata, Ferdinandi Ughelli tempore, a quo in *Italia Sacra in Episcop. Albingaunensibus* p. 1261. Tom. IV. juris est publici facta, tanquam venerandae antiquitatis reliquiae, apud Comitem Octavium Costam, asservabatur. Versus autem, qui ad Constantium nostrum, non ad Constantini M. filium referri debent, hi sunt:

*Constanti virtus studium victoria nomen
Dum recipit Gallos constituit Ligures.
Moenibus ipse locum cinxit duxitque recentem
Fundamenta solo curaque parta dedit.
Cives tecta forum portus commercia portas
Conditor extractis aedibus instituit.*

Dum

Constantius cum prodiret, subtristi vultu ac tetrico . . . In coenis tamen atque symbolis, iucundus adeo civilisque fuit, ut et cum nimis interdum ad mensam ludentibus contenderet.

(b) Olympiodorus p. 152.

Dumque refert orbem me primam protulit urbem

Nec renuit titulos limina nostra loqui.

Et rabidos contra fluctus gentesque nefandas

Constanti manum nominis apposuit ().*

Alterum monumentum, quod e lapide Basilicae Paulinianae Treviris descriptum Christ. Browerus Annal. Trevirens. p. 283. in lucem protulit, hoc est:

H. IACET. FILIVS.

CONSTANTIUS. VIR.

CONSULARIS. COMES. ET.

MAGISTER. VTRIVSQVE.

MILITIAE. ATQVE. PATRICIVS.

ET. SECUNDO. CONSVL. ORDINARIVS.

Fleetwood in *Sylog. Inscript.* p. 378. edidit *Elius Constantius*. Aptè scienterque alii emendant, fastorum auctoritatem secuti, *Fl. Constantius*. Hunc lapidem ad Constantium pertinere nostrum, nihil dubitationis habet. Sed quisque paulo eruditior videt, maximam lapidis partem periisse. Nam illa, *hic jacet*, ad alium debent referri, cum Constantius, non in secundo sed post tertium Consulatum, quin acceptam Augusti dignitatem, de vita abierit.

DIS-

(*) [Versus hosce emendatus, quam antea, repetivimus ex ipso Ughelli Opere laud. T. IV. p. 911. Edit. 2^{ae}. Vene 1717. ubi tamen singulari mendo vs. 2 et 3 sic exstant:

Dum recipit Gallos cinxit constituit Ligures.

Maenibus ipse locum duxitque recenti

Manifestum vitium metri ratio satis probat: ibidem vs. 6 perperam editur *extractis*. Ceterum vs. ult. haud scio an rectius legatur *opposuit*.]